

MLADOST

GLASILO SLOVENSКИH ORLOV.

UREJUJE FRANCE BEVK.

1919.

LETNIK XII. ŠT. 5, 6.

CENA 10 K.

NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI.

Orlovska Zveza

~~~~~ v Ljubljani. ~~~~~

priporoča

Mladenci na plan	K	—20
Mladeniška telovadna organizacija	"	—40
Sprejemnice za člane (diplome)	"	2—
Zlata knjiga, nevezana	"	2—
Statistika za načelnike	"	—60
Zvezki za pobiranje članarine	"	—50
„Mladosti“ leta 1914 do 1918 à	"	5—

Pošilja se le po povzetju! Zavojnina in poštnina posebej!

Naročila sprejema:

Gospodarski odsek Orlovske Zveze v Ljubljani,
Jugoslovanska tiskarna.

✧ GLASILO ORLOVSKE ZVEZE ✧

ŠTEV. 5, 6.

MAJ, JUNIJ 1919.

LETNIK XII.

Naši cilji in naše naloge.

Dr. Josip Puntar.

Verskokulturna in gospodarska predrotev slovenskega naroda je bila pred vojno glavna naloga slovenske krščansko-socialne nepolitične organizacije. Med vojno je prišlo do krize med kapitalističnim delom stranke ter dr. Krekovim levim krilom, opirajočim se na strogo demokrasko smer socialnega razvoja ter zato za široke mase proračunjeno organizacijo. — Zadržna organizacija je bila temelj tej socialni struji stranke, banka pa izraz stremjenja Šusteršič-Lampetovega paševanja. Na političnem in gospodarskem, kakor tudi na narodnem polju je doživela kapitalistično-patriotska smer popoln polom, čim se je zrušila stara trhla stavba Avstro-Ogrske. Zidali so na nesoliden temelj, ko so se oddaljili od ljubezni do širokih mas ter zrli le profit poedinih naprav ter — nekaterih vodilnih oseb.

Danes imamo že nad pol leta mlado Jugoslavijo, ki se je dvignila na en mah iz razvalin stare, v srednjem veku po ženitvah gornjih redkih knežjih, grofovskih in drugih fevdalnih rodbin nastale nergansko sklopljene tvorbe, ki je imela za osnovno misel, kako bi ohranila nadvlado — nemškega plemena nad dvigajočo se maso zdravega Slovana.

Za to na krivico zgrajeno in z rasiljem vzdrževano Avstrsko in Ogrsko smo končno morali iti v boj, v zavesti, da je za enmilijonski narod ni poti za odločen odpor, dasi nam je bilo vsaj povečini vsem napol jasno, da se bo odločila v tem boju tudi naša pravica do narodnega obstoja. Poznam brate, ki so šli s težkim srcem, poznam jih, ki so šli s svetim ognjem v boj — proti bratom in pravi lastni pravici. Ne obtožujmo nikogar! Umevati moramo in trezno presoditi tiste dni strašnega sklepa, da naj gre za eno dvo-

jico cesarske rodbine, v resnici za utrditev nemško-mažarske strahovlade v boj stotine in tisoče zdravih in najkrepkejših naših fantov in mož.

Tisočletne vezi, tisočletna vzgoja nam je zaslepila v tesnem birokratičnem objemu sistema in avstrijske »državne misli«, da smo se pretepali s slepo udanostjo za tuji meč.

Dolgo je trajalo, da se je omajala v nas tista vera zaslužjenega človeka, ki misli, da najbolje vrši svoje človeško zvanje, ako ostane na večne čase posest ene cesarske hiše in hlapec enega do dveh gospodujočih narodov. Prišel je, ker je moral, ker smo vsi čutili, da pride, da prav gotovo pride neki dan rešilna beseda in rešilno dejanje.

Pa je izrekel prvi sin slovenske matere ob zatonu stare grešnice tisto veliko resnico in osvobodilno kličnico: »Suženstvo je veleizdaja!«

Dr. Krek je bil ta sin, bil je to tisti mož, ki je preporodil s svojim nesebičnim delom za reveže in trpine ves slovenski rod tekom dobrih 25 let. Njegove ideje so razgibale in dvignile vso Slovenijo, prodrle tudi med brate Hrvate in pripravljale tla velikega dne osvobojenja. Ko so padle med nas one velike prerajalne besede, smo znali, da stojimo na pragu v novo dobo Jugoslovanov. Ko je legel v grob v delu za svojo najvišjo misel, za misel, da bi bil ves jug, vsi slovanski bratje na jugu združeni v eni gospodarski, politični in kulturni organizaciji, to je v veliki Jugoslaviji, smo začutili vsi tako silno bol, kakor je bržkone naš narod za smrtjo velikega kmetskega kralja Gubca še ni nikdar občutil.

Ob grobu smo nemo čuli besede najboljšega in najzvestejšega njegovega sodruha, ki je prevzel v roke ves njegov go-

spodarski, politični in kulturni testament. Dr. Korošec je obljubljal v imenu vsega naroda zvestobo njegovemu delu, njegovim idejam, njegovim ciljem in — trpljenju za uredniško najvišjega narodnega ideala.

Smrt je združila vse. Potrla nas je, a strla nam ni moči in zavesti, da moramo iti vsi na vztrajno delo. V nekaj mesecih je ležalo pred novim voditeljem čez stotisoč podpisov za — Jugoslavijo, ta strah Nemcev in Ogrov ter vseh, ki so se bali obračuna za storjene stoletne krivice ali krivice zadnjih let.

Prišle so še težke preizkušnje, nato pa koncem oktobra pričakovani in vendar prenašli polom na Piavi in v zaledju. Avstrije in Ogrske ni bilo več. V enem mesecu je bila skoro tisočletna stavba podobna razsulu starega gradu. Nastale so — narodne države, nastala je — Jugoslavija, nastala čez noč in v silni zmeđi, kakor je ni videl še od preseljevanja narodov sem naš rod.

In pričeli smo zidati mi, ki smo ustvarjali in organizirali doslej le izobraževalna društva, konsume in posojilnice ter politična društva. Pričeli smo staviti novo stavbo mi, ki nas je dobila ura odločitve le za tretjino pripravljene. Pričeli smo organizirati mi, ki smo bili do onega trenutka vzgojeni samo v misli, da smejo le drugi tvoriti in plesti in vezati vezi novih držav.

Kakor berač smo bili, ki postane po lepih nočnih sanjah dedič in lastnik lasti graščaka, ki mu je delil drobtinice z bogate mize. In kot berač, ki znori od veselja in vriska in pleše, smo noreli v prvem opoju vsi in — pozabili za hip sicer, a za usodepolni hip, da moramo najprej zatvo-

riti in zastražiti vsa vrata in vsa okna, da bi nas ne okradli za najboljše in najlepše — predobri sosedje.

Pa so nas okradli, ker smo pili in rajali, mi, ubogi berači, ki smo se zanašali le na srečo in poštenost sosedov in dobro srce tistih, ki so pognali graščaka z gradu. Danes godrnjamo, ker smo — oplenjeni. Nad kom?

Bratje, pomislimo, kdo je kriv, da bomo morali še trdo delati in pripravljati vsi brez izjeme trdno in pravo orožje, s katerim osvobodimo vso zemljo, ki je bila, je in ostane naša, dasi nam pišejo drugi našega posestva trdne meje.

Trdna je le sveta pravica in gotove so le božje in krvne vezi. Ne pozabimo tega in delajmo, delajmo z rokami in glavo, posvetimo svoji organizaciji vse sile, da prepordimo ves rod in prinesemo rešitev tistim, ki jim zaenkrat Previdnost ni naklonila velike sreče biti član velike Jugoslavije.

Veste, kje so danes meje, veste, kje morajo biti? O silna bo naša domovina, če pomagamo z umom in rokami preustvarjati nove rodove za samozavesten narod, ki bo vesel svojega svobodnega državljanstva in bogate pa krepke domovine.

Prvi cilj in pa dolžnost je za desetletje:

Vse za najlepše urejeno, vsem stanovom, vsem državljanom enako pravično, kulturno in gospodarsko močno Jugoslavijo.

Naše orlovske organizacije delo mora roditi najboljše uspehe za celoto, ker vemo, kaj pomeni socialna pravičnost, trdna npravna vzgoja in — bratsko srce!

Nit od zgoraj.

Lepo septembersko jutro je bilo. Travniki so se blesteli v rosi, skozi zrak so plavale svileni blesteče niti bežečega poletja. Od daleč so prišle, daleč so šle.

Ena teh niti se je obesila na vrh drevesa in zračni krmar — mali rumeno in črno marogasti pajek, je zapustil svojo zračno vožnjo in stopil na trdnejšo podlago zele-nega lista.

Kraj pa mu ni povsem ugajal, odločil se je naglo, spredel novo nit in se spustil po nji v velik trnjev grm navzdol.

Tu je bilo štrlečih trnjev in mladik dovolj, da je spredel mrežo med njimi. Pajek se je spravil na delo in obesil vso težo

gorenjega dela pajčevine na nit od zgoraj, po kateri je bil prišel v grm.

Bila je velika, lepa pajčevina. In nekaj posebnega je imela na sebi, ker je plavala v prostem zraku, da se ni moglo videti, kaj nosi gorenji rob zgradbe. Zakaj dobrih oči bi bilo treba, da bi odkrile tako majhno in tanko nit pajčevine.

Dnevi so prišli, dnevi so šli. Lov na muhe ni uspeval več in pajek je moral povečati mrežo, da je lahko segel dalje okrog in več ujel. In zahvala niti od zgoraj, to povečanje mreže je presešlo vse pričakovanje. Pajek je gradil svojo mrežo višje in višje v zrak in širje in širje na vse strani.

Jens Johannes Jørgensen.

Mreža se je raztezala čez celo širino grma in ko je visela v oktoberskem jutru vsa polna svetlih rosnih kapljic, je bila videti, ko z biseri vezen pajčolan.

Pajek je bil ponosen na svoje delo. On ni bil več mala stvarca, ki je priveslala skozi zrak na tanki pajčevinasti niti, takorekoč brez vinarja v žepu, z nikakim drugim premoženjem ko s pajčevskimi bradavicami. Zdaj je bil velik, debel, imovit pajek in je imel največjo mrežo v cellem grmu.

Nekega jutra se je prebudil nenavadno slabe volje. V noči je nekoliko zmrzoval, in zdaj ni bilo videti nobenega solčnega žarka in niti ena muha ni brnela po zraku. Lačen in nevoljen je sedel pajek v mreži ves dolgi in rjavi jesenski dan.

Da bi ubil čas, je začel hoditi pajek v mreži okoli, da bi pogledal, če ni treba tu in tam kake poprave. Potegnil je za slednjo nit, da bi se prepričal, če je pritrjena dovolj. Četudi ni našel nobenega pogrška, je bil in ostal vseeno neznošno mračen.

Tu je zagledal na zgornjem robu pajčevine nit, ki se mu je zdela naenkrat zelo neznanca. Ostale so šle vse tja ali sem — pajek je poznal vsako mladiko, na katero so bile pritrjene. Ta čudovita nit pa

ni peljala nikamor — to se pravi, šla je naravnost v zrak.

Pajek se je postavil na zadnje noge in kukal z vsemi številnimi očmi navzgor. Ni pa mogel spoznati, kam pelje nit. Bilo je videti, ko da se spenja naravnost v oblake.

Dalj časa ko je pajek sedel in zaman strmел kvišku, bolj se je jezil. Nič več se ni spominjal, da je prišel nekega septemberskega dne on sam po ti niti navzdol. Tudi se ni spominjal več, kako koristna mu je bila ta nit, če je hotel zgraditi in razširiti pajčevino.

Pajek je pozabil na vse to — zdelo se mu je samo, da je neumna in brezkoristna nit, ki ne služi kaki razumni potrebi, ampak pelje kar tako v prazen zrak...

»Proč s teboj,« je dejal pajek in pretrgal nit v sredi z enim samim ugrizom.

V tem trenutku se je zazibala pajčevina — umetno narejena mreža se je sesula — in ko je prišel pajek zopet k sebi, je ležal med listjem trnjevega grma, mreža pa mu je bila zavita krog glave ko mala, modra cunjica. V enem samem trenutku je uničil vso lepoto sreče in zgradbe — ker ni poznal in razumel koristi niti od zgoraj.

Občni zbor Orlovske Zveze.

Ljubljana, dne 16. marca 1919.

Mejnik med delom Orlov pred vojsko — med vojsko — in po vojski naj bo! Komaj smo čakali nanj. Zdaj je dovršen, zdaj pa na delo po potih, ki Vam jih je začrtal, ki ste jih na njem začrtali sami! Bratje, sklepi, bogati in dragoceni, so storjeni. Na Vas je, da jih izpeljete do najmanjše podrobnosti. Resni so prišli Vaši delegatje na občni zbor, ki se je resno izvršil, brez vsakih svečanosti. Zdaj resno na delo: ker težki so dnovi, a delo in trud nam Bog blagoslovi!

Kot resno predpripravo za občni zbor je sklicalo predsedstvo O. Z. na dan 10. marca t. l. v Ljubljano sestanek

duševnih voditeljev in prijateljev Orlovske organizacije.

Ta sestanek, ki je bil dobro obiskan, je imel nalogo, pripraviti tvarino za občni zbor in jo primerno obdelati, kar se je tudi zgodilo. Vsi predlogi in resolucije, ki so bile na občnem zboru stavljene in sprejete, so se obdelale temeljito na tem se-

stanku. Iz zapisnika, ki se je sestavil o tem sestanku, povzemamo sledeče:

Br. Podlesnik konstatira na podlagi statistike za leto 1913., da nekateri odseki in okrožja prav živahno delujejo, nekateri se pa še niso odločili za novo delo.

Po daljši debati se naroča predsedstvu, da piše vsem župnim uradom, da skušajo poživiti odseke. V to svrho naj skličejo sestanke, na katere naj povabijo sosednje županije, da se teh sestankov udeleže.

Prezvzišenega škofa se naproša, da podpira razvoj naše organizacije s tem, da naroča č. gg. duhovnikom, da se zanimajo in podpirajo Orlovsko organizacijo s svojim delom.

Na predlog br. Pirca se ustanovi takoj po občnem zboru O. Z. ljubljansko okrožje, h kateremu bi spadali vsi odseki ljubljanske dekanije. — Br. Hafner predlaga: tehnično delo naj se poživ. »Mladost« naj prinaša sistematično

tehnične članke; gojijo naj se športi v kolikor je mogoče, pri posameznih odsekih. — Br. Majdič predlaga, da se, kolikor je mogoče, pritegne ljudskošolsko učiteljsvo k naši organizaciji. — Orli, ki se nahajajo sedaj v Ljubljani pri vojaki, naj bi obiskovali po možnosti telovadne vaje pri ljubljanskih odsekih. — Br. prof. Puntar: Orlovska Zveza naj zavzame pri volitvah odbora sledeče stališče: Politični voditelji naj se načeloma ne volijo na vodilna mesta Orlovske organizacije. — Br. dr. Justin: Treznostno gibanje naj se prične z vso odločnostjo gojiti po naših odsekih. Alkohol, največji škodljivec mladničem v njihovi razvojni dobi, naj se ne uživa. Ravnotako naj se omeji kajenje. Kakor je izginilo nosljanje in se danes vsakemu gabi ta nečedna operacija, tak stud naj bi se tudi prenesel na kajenje. — Br. Ivo Pirc: Ženska telovadba: Naj se takoj vpelje v vseh mestih, trgih in industrijskih krajih. Za vaditeljice se naprosijo gđc. učiteljice. Nadalje se obrne predsedstvo do Uršulinskega samostana v Ljubljani, Škofji Loki, v Mekinjah in Mariboru, da goje zanimanje pri gojenkah III. in IV. letnika za žensko telovadbo. — Br. Josip Pirc: Ljudskošolski naraščaj naj bi se gojil naprej. V slučaju, da šolska oblast istega prepove, se bode prepoved v toliko upoštevala, ako se bodo iste držale nasprotne telovadne organizacije. Naraščaj naj se razdeli: 1. mlajši naraščaj, 2. starejši naraščaj od 14. do 16. leta, in 3. srednješolski naraščaj. V vodstvo naraščaja naj se pritegnejo poleg vaditelja en duhovnik in zastopnik staršev. Uredništvu »Vrtca« naj se piše, da bi isti prinašal v bodoče tehnične in poučne članke za naraščajsko telovadbo. Vsem rokodelskim društvom se piše, da goje v svojih društvih telovadbo in ustanove telovadne odseke. — Br. Val. Zabret, ki se sestanka ni mogel udeležiti, je poslal pismeno sledeče nasvete: Odseki naj nikar ne omalovažujejo verskega momenta. Vestno in točno izpolnjevanje verskih dolžnosti bo dajalo našemu delu notranjo moč; udeležbe nedeljske službe božje, večkratno prejetanje sv. zakramentov (po previdnosti vpeljano skupno) bo prinašalo blagoslov božji, brez katerega bomo šli v nič! — O. Z. naj gre odsekom na roko s tem, da jim ukaže prirejati redne tedenske poučne večere s predavanjem. Tvarino za predavanja naj O. Z. kar določi. Ta tvarina se ima v teku določenega časa obdelati. — Pri poučnih

sestankih nikoli pijače; absolutno nikoli zvečer po policijski uri. To naj vsak odsek izpelje, pa bo veliko doseženega. — Ko bi se dalo izvesti tudi v nasprotni organizaciji, bi bil zato, da naraščaja iz šolske mladine sploh ne jemljemo. Če se bo jemal, brezpogojno samo podnevi, nikoli v večernih urah. — Glede ženske telovadbe: samo redovne vaje. Telovadba vedno združena s predavanjem.

Ta sestanek se je vršil v ponedeljek, dne 10. marca. V nedeljo nato, dne 16. marca, se je vršil

OBČNI ZBOR,

katerega se je udeležilo 49 odsekov po 150 delegatih. Ob 8. uri zjutraj je daroval brat Ant. Komlanec v kapeli v Marijanišču sv. mašo, katere so se udeležili vsi delegati. Br. Komlanec je imel ob tej priliki tudi času primeren nagovor na udeležnike.

Po sv. maši se je pričelo v mali dvorani v »Ljudskem domu« zborovanje, katero je vodil br. Ivan Podlesnik.

I. OTVORITEV OBČNEGA ZBORA IN POZDRAV.

Br. I. Podlesnik:

Bratje Orli! Velecenjeni prijatelji Orlovske organizacije!

Ker je predsednik O. Z. zadržan kot zastopnik Slovencev v Beogradu, je bila meni poverjena naloga, da ga nadomeščam. Bodite mi najiskrenejše pozdravljeni, vi zastopniki naših odsekov! Čut hvaležnosti in spoštovanja mi pa nalaga dolžnost, da še posebej prav iskreno pozdravim g. prof. Remca kot podpredsednika V. L. S., vlč. g. prof. dr. Janežiča, zvestega in požrtvovalnega prijatelja naše organizacije, g. I. Gostinčarja ml. kot zastopnika Jugoslovanske Strokovne Zveze, gg. dr. Adlešiča in dr. Mašiča kot zastopnika akademičnega starešinstva, g. iur. Doklerja kot zastopnika Jugoslovanske Dijaške Zveze.

Bratje! Od zadnjega občnega zbora pa do danes so minila štiri strašna leta, ki bodo nam vsem ostala neizbrisno v spominu. Ta leta bodo mejnik v zgodovini človeštva, pa tudi naši organizaciji mejnik v razvoju njenega dela. Priliko imamo danes, da si na kratko ogledamo: kaj so nam ta leta vzela, kaj so nam dala in kaj se imamo učiti iz njih dogodkov.

Kaj so nam vzela ta leta? Prekinila so nam v prvi vrsti naš polet. Orel, ki je v vsej sili svojih mladih moči krožil šele nekaj let nad slovensko domovino, je

bil vsa ta vojna leta prikovan na svoje gnezdo, kjer ni imel spočetka nič drugega, kot solze za brezštevne žrtve, ki so padale dan na dan. Bili so tedni in meseci, ko se ga je loteval črn obup, v katerem bi se bil zadušil, ako bi ne bilo v njem moči dovolj upati, da bo iz viharjev posijalo vendar zlato solnce. Kaj smo imeli, dokler ni bila v srcih porojena, dokler ni bila iz ust močnih in neustrašenih izgovorjena »Jugoslavija«? Našo »Mladost« smo imeli, pa grobove, pa obupajoče, pa bolne, pa užete, pa mučene, lačne, trpeče tisoče duševnih in telesnih bolečin. Če pogledamo v tiste letnike »Mladosti«, vidimo tam notri samo mrtvaška oznaničila, same sveže grobove. Če prebiramo pisma in poročila naših bratov, vidimo polno gorja, ki je bilo večkrat pokrito s smehom, z navdušujočo besedo.

Kaj so nam vzela ta leta? Vzela so nam veliko število naših najboljših bratov. Po vseh bojnih poljanah leže raztreseni njih grobovi, in tudi domača zemlja je polna teh grobov. Prišel bo čas, ko bodo ležale pred nami natančne številke teh žrtev iz naših vrst, katerim hočemo in moramo tudi med nami postaviti dostojen spomenik. Zato bi bilo odveč, ako bi tu navajal nekatera posamezna imena padlih bratov, ki nam morajo ostati vsi v neizbrisnem, hvaležnem spominu. Zakličimo jim: **S l a v a !**

Bratje! Grobove naših bratov bi oskrunili, ako bi se sramovali ali bali povedati, da so bili to junaki, katerih premnogi so se z navdušenjem odzvali klicu in povelju oditi na bojne poljane, kjer so do smrti zvesto izpolnjevali svoje dolžnosti. Mar naj se v času, ko se zdi, da krepost ni več krepost, sramujemo ali celo bojni-mo povedati resnico, da zvestoba ni pregreha?! Da, v zvestobi vzgojeni so umirali v zvestobi. Naša vzgojna načela so bila in so ona naše kršč. soc. organizacije, ki so ji bila zasnovana na slov. kat. shodih. Med temi vzgojnimi načeli se blišči med prvimi krepostmi krepost zvestobe. Z občudovanja vredno zvestobo so se borili in umirali. To priznati smo dolžni njih spominu, ki nam mora ostati svet.

Bratje! V veri, da nam bo naša zvestoba poplačana, smo trpeli, ste trpeli in so umirali. Toda bili smo kruto prevarjeni! Za kruh so nam dajali kamenje, za ljubezen sovraštvo, za zvestobo zatiranje. Takrat pa smo spregledali in šele prav spoznali, da smo uklenjeni na vse strani. Takrat smo začeli poslušati besede o svobodi, in pogledi nas, ki smo bili tam zunaj, so

se srečali s pogledi Vas, ki ste trpeli doma; vsi ti pogledi so iskali — Jugoslavijo. Ne mi, temveč oni, ki niso hoteli ceniti naše zvestobe, so jo umorili v nas. Bratje! Pa ne umorili! Bridko preizkušena je zakipela za našo novo domovino, za našo Jugoslavijo, prerojeno iz viharjev teh let s tisoči in tisoči krvavimi in nekrvavimi žrtvami. Zdaj smo vsi njeni. Ljubezen do nje nam ni samo na jeziki, temveč korenini globoko v naših, v trpljenju in prevarah preizkušenih srcih. Ta ljubezen je stalna, zvesta in dejanska.

Dolžnost mi nalaga, da se poleg izgub legije tu imenovanih imenoma spomnim ene izgube, ki je vsem jugoslovanskim narodom posebno zadela našo organizacijo. V boju za pravice svojega naroda je umrl v teh letih oče slov. kršč. soc. organizacije — dr. J a n. E v. K r e k. On, ki je ljubil in veroval v nas, on se je ta leta s premnogimi slovenskimi Orli preselil v večnost. Bratje! Kako naj na najlepši način proslavimo spomin njega in naših bratov, ki jih ni več med nami? S tem, da zvesto in vztrajno izpolnjujemo njih načela. S tem, da združimo njih ljubezen do naše organizacije z našo ljubeznijo. S tako ljubeznijo ljubljena organizacija bo sila, ki bo kljubovala vsem viharjem!

Kaj smo še izgubili v teh letih? Premnogi telesno zdravje, premoženje, najljubše jim tovariše, brate, sestre, neveste. Mnogi vid oči, telesne ude, gibčnost duha, zadovoljnost srca. Pa še več! Naša organizacija je izgubila cele vrste članov, ki so postali brezbrizni zanjo; mnogi ji nezvesti. Da, cele veje od našega mladega drevesa so odpadle, ali se posušile. Vse to moramo upoštevati zdaj, ko sestavljamo obračun, in vknjižiti med izgube.

Bratje, pa nam preti nevarnost, da mera vseh teh žrtev, vseh teh izgub, še ni polna. Zarja vzhajajočega solnca svobode se nam šele kaže, solnca še ne vidimo, še ne čutimo blagodejne njegove toplote. Grabežljive roke sovražnih nam sosedov drže najlepše kose naše domovine in jih hočejo obdržati. Ne gre se nam za to zemljo, ki je posest naše posesti, temveč gre se nam v prvi vrsti za vse one, ki prebivajo po tej zemlji, ki so kri naše krvi. Tudi na tej zemlji si je spletal naš Orel svoja gnezda, katera uničiti nam grozi zdaj sovražnik. Bratje! Lahko se zgodi to. Lahko se zgodi, da bo naša Jugoslavija, komaj mlada nevesta, poročena, že vdova, tožna, zapuščena. Toda ne za dolgo! Varani in teptani od krušne nam matere Avstrije

smo se znali iztrgati iz mrtvaških objemov njenih rok. V nas je ostalo še moči dovolj, da se bomo znali iztrgati iz verig, če nam jih bo skovala ententa mesto zaslužene, pričakovane pravice. Tega, kar nam zdaj grozi, da izgubimo, ne bomo nikdar vknjižili med izgube našega računa, temveč vknjižili bomo to pravtako v naš račun na najbolj vidno mesto, kjer nas bo opominjalo, da naj se pripravljamo z vsemi močmi, duševnimi in telesnimi, da bomo sposobni napraviti brez jeroba — čist račun. Kot mirno računajoči trgovci, se zavedamo, da je od te postavke odvisen procvit ali propast naše domovine. Propasti pa nečemo, ko nismo hoteli propasti in nas niso upropastili v najhujših viharjih zadnjih let! Zato ne obupujemo, temveč naročamo naši bistri Soči, katere valove je kalila naša in sovražna kri, da naj nese pozdrave vsem bratom, po katerih ozemlju teče. Pozdrave z naročilom: **na svidenje!** Kakor je bila naša Sava od izvora do iztoka vedno jugoslovska, tako mora ostati tudi naša Soča! Tako tudi zemlja, na kateri stoji vojvodski naš prestol, naš Korotan. Še ima naš Orel mnogo mladičev, še je sile dovolj v njegovem poletu!

Bratje! Poglejmo pa zdaj na drugo stran našega računa in se vprašajmo: kaj so nam pa dala vsa ta težka leta? Če bi bil črnogled in obupujoč, bi moral odgovoriti: ničesar nam niso dala kot samo mnogo žalosti nad vsem tistim, kar so nam vzela. Toda, bratje, temu ni tako, temveč resnica je, da so nam ta leta dala tudi marsikaj dobrega.

Dala so nam v prvi vrsti prepričanje, da so načela, po katerih smo zasledovali cilje, stavljene naši organizaciji, prava. Ta načela so prestala, in sicer zmagovalno, viharno preizkušnjo. Bratje! Preberite samo pisma, poslušajte besede onih, ki so bili iz cvetja let potisnjeni v ta vihar, pa boste začuli en sam glas, ki se izteka v izpovedi: hvala Bogu, da sem hodil v šolo Orlovske organizacije! Bratje! To veliko priznanje, porojeno iz bridkih preizkušenj, naj bo najlepše priznanje, katero odnaša Orlovska organizacija iz bojev teh let. Stotine in stotine telesnih življenj naših bratov smo izgubili, ohranili pa smo stotine src in duš naših bratov. To je uspeh, ki nas je podžigal v trenutkih črnege obupa.

Kaj so nam še dala ta leta? Dala so nam očiščujoč vihar, ki je kot pajčevino raz mnoge iztrgal plašč katoliških načel

in pokazal, da se je za temi plašči skrivala umazana sebičnost, sovraštvo in zasledovanje postranskih ciljev. Našel je ta vihar tudi priliko, med našimi vrstami vršiti svoje delo in pokazati, da so bili lepi naši cilji nekaterim le besede, le lestvice na potu kvišku.

Bratje! Pa so nam dala ta leta iz vrst naših bratov nasproti temu toliko dokazov zvestobe do naših ciljev, toliko dokazov požrtvovalne ljubezni do naše organizacije, da smo lahko veseli teh plemenitih, mladih src, da smo lahko ponosni nanje.

Imamo pa še na to stran našega računa vknjižiti veliko postavko, za katere pridobitev vse naše izgube niso bile prevelike, temveč so ravno te žrtve pokazale, da smo zreli za njo, da smo vredni pridobljene, priborjene si — **svobode**. Bratje, kako pa razumemo mi to svobodo? Razumemo in želimo, da se med nami tolmači tako, da smo veseli in upolnini zato, ker pričakujemo, da se nam v novi hiši, v naši hiši, ne bodo delile krivice in nasilja, temveč dala prilika za naš svobodni politični, gospodarski in kulturni razvoj. Seveda moramo pri vsem tem sami z vsemi našimi discipliniranimi silami sodelovati. Sodelovati zlasti v tem oziru, da skušamo v okviru naše Orlovske organizacije vzbuditi in gojiti med jugoslovske mladino tiste moči, ki stro v mladem človeku tiste črne strasti, ki napravljajo človeka tudi na najbolj svobodni zemlji sužnja. Upamo torej, da nam bo v novi naši domovini dana prilika vršiti to našo kulturno nalogo neovirano in tako voditi naš narod, zlasti njega mladino, do res prave svobode. Do svobode, katero more doseči samo človek, ki premeša samega sebe.

Bratje! Zdaj pa še zaključek našega računa. Kaj se imamo učiti iz dogodkov teh vojnih let?

Prvič, da nam ni treba biti žal dela in žrtev, katere smo posvetili naši organizaciji. Organizacija, ki ima v svoji »Zlati knjigi« očrtane cilje svojemu delu, taka organizacija je bila potrebna teptani in zaničevani naši domovini in bo potrebna svobodni naši domovini. Oklenimo se je z ljubeznijo.

Drugič. Spoznanje, da nam je treba biti resnim, delavnim, požrtvovalnim, resničnim in ljubečim. Le s takimi krepostmi bomo šli naprej, bomo zmagali.

Tretjič. Prepričanje, da se nam je treba mnogo učiti. Za učenje je pa treba treznosti, premešavanja. Učiti se nam je vsestransko. Prav tako in z isto ljubeznijo

v telovadnicah in na shodih, v knjižnicah, predavanjih in fantovskih večerih. Niti ene panoge našega dela ne smemo zanemarjati.

In četrtič spoznanje, da nam je treba biti pri delu in učenju samozavestnim. Tudi ponosa in poguma nam je treba. Ponosa, da smo delavci, ki delajo v dobrobit domovine, in poguma, da si povemo v obraz resnico, kadar vidimo, da ni kaj prav, ali da gre celo pot v napačno smer. V naši hiši, tudi s krvjo in trpljenjem naših bratov osvojeni, si ne domišljamo, da mcramo biti gospodarji, ampak vemo, da nočemo biti ne sužnji, ne zaničevanci zato, ker so naša življenjska naziranja drugačna od naziranj mnogih naših so-bratov.

V zarji vzhajajoče svobode se je dvignil tudi naš beli Orel nad domovino, zavedajoč se ene prvih svojih nalog: nositi ljubezen med brate. Križ nosi v svojem grbu. Znamenje, da je tekla kri Božjega človeka zato, da zmagaja ljubezen.

Bratje! Zbrali smo se danes na občnem zboru z namenom, da si zaključimo račune našega dela pred vojsko in prenesemo zaključek teh računov na novo, čisto stran knjige dela in življenja naše organizacije. Bratje! Vse, kar je delalo naše predsedstvo v prehodnem času po vojski in do danes, je podobno oranju njive. Njive z globoko zarezanimi brazdami leže pred nami. Pripravljena pa so tudi semena. Prišli smo, da jih posejemo, ker je pomlad zunaj, pomlad v naših srcih, kakršne ni bilo že dolga leta. Bratje! Prosimo Vsemogočnega, da bo dal tudi temu, kar bomo posejali, rasti, cveteti in roditi sad.

S to željo otvarjam današnji občni zbor. Na zdar!

Z navdušujočimi besedami sta nato pozdravila zborovalce prof. Bog. Remec kot podpredsednik V. L. S. in Ivan Gostinčar ml. kot zastopnik delavstva, organiziranega v Jugosl. Strok. Zvezi.

II. POZDRAVI

Orle, zbrane na občnem zboru, so pozdravili:

Prevzvišeni škof dr. Anton Bonavent. Jeglič: Orlovski Zvezi v Ljubljani. Lepa hvala za povabilo. Škoda, da se ne morem udeležiti, ker odhajam za cel teden v duhovno pastirstvo na deželo. Hvala Bogu, da Orli zopet nastopate in se združujete. Za našo državo boste prav potrebni. In ako boste nasto-

pali kakor pravi Orli, v veri prepričani, v življenju zares krščanski, ne razbrzdani, boste zares dika jugoslovanske mladine. Naj Orel živi in mogočno leti v obrambo in veselje naše krasne Jugoslavije! Pozdrav in blagoslov vsem! Anton Bonaventura, škof.

Dosedanji predsednik O. Z., br. dr. Lovro Pogačnik, je poslal br. Podlesniku sledeče pismo:

Belgrad, 14. marca 1919.

Dragi Ivan!

Upal sem, da mi bo mogoče, udeležiti se občnega zbora Zveze. Razmere pa hočejo, da imamo ravno v nedeljo dopoldne slovesno sejo zbornice, pri kateri bo imel regent adresni govor. Disciplina kluba me veže, da sem tu, kakor bi tako srčno rad poletel gori med naše Orle in pomagal polagati trdne temelje za novo dobo naše organizacije.

Prosim Te, pozdravi jih v mojem imenu najiskreneje. Iskreno bom v duhu z Vami celi dan. Spomnite se onih vrlih bratov, katere je položila svetovna vojna na vseh bojiščih k večnemu počitku. Borili so se poštenih misli. Sovražnik je izrabljajal naše najboljše narodne moči, a pravični Bog je obrnil naše žrtve v dobro boljši bodočnosti naše domovine v svobodni Jugoslaviji!

Spomnite se tudi onih bratov, kateri še danes stoje na braniku domovine na naših mejah. Ponosen sem, da moram konstatirati, da so naše čete po svoji organizaciji in posebno po svojem delu izborne. Kakor sem čital v dunajskem listu, jih smatrajo nemški — nam sovražni — strokovnjaki za najboljše izmed vseh iz bivše avstro-ogrske armade nastalih čet. Posebej pa moram iz svoje izkušnje konstatirati, da so ravno naši Orli obilo vplivali s svojim zgledom in nastopom, da se je izvršila naša prepotrebna mobilizacija tako vzorno. Ko sem obiskoval slovenske čete na koroški fronti, sem našel povsod v prvi vrsti brate Orle, kateri s svojim zglednim vedenjem vplivajo najugodnejše na razpoloženje med drugimi slovenskimi vojaki. Njim naj velja naš posebno vroči pozdrav.

Upam, da svetovna konferenca v Parizu uredi pravično naše meje. Bojim pa se, da ne izgade vse tako, kakor si želimo in bi bilo prav. Zato mislim, da nas v bodočnosti čakajo še velike naloge, ker si ne morem misliti, da bi mogel naš narod trpeti ob sinji Adriji in na solnčnih

goriških tleh, v dobi, ko bodo vsi ostali narodi sveta uživali svobodo, verige laškega trinoštva na sebi!

Pozdravi mi pa prisrčno tudi vse ostale brate. Kulturna je v prvi vrsti naša misel. Ogromno delo nas čaka na tem polju. S poštenim mišljenjem, s pridnim delom in zglednim krščanskim življenjem pomagajmo preljubljenemu narodu zaceliti težke rane, katere mu je zadala krvava vojska. Naša skrb bodi mladina, naraščaj naroda, brstje, katero naj okraši mogočno krono drevesa naše ljubljene Jugoslavije!

Pomagajmo vztrajno rodoljubom, ki se trudijo, da izrujejo pijančevanje, ponočevanje in boljševisko pohajkovanje! Poka in prosvete naj dajo odseki in Zveza v obilici. A velja naj nam kot prvo načelo, da zgledi največ mladine potežnejo za seboj. Ravnonavedeno trojno zlo preti ne samo naši domovini, temveč, rekel bi, celi Evropi, da jo vrže v še hujše pomanjkanje in revščino, v kakršni je že. Le trezno, krščansko družinsko življenje in neumorno plodno delo na polju in v delavnici nas more rešiti preteče pogube!

Orli bodimo prvi apostoli dejanske krščanske ljubezni, in rešili bomo mladino in narod! Dobi vesoljnega sovraštva mora slediti doba medsebojne ljubezni; to pa more dati človeštvu le pravo krščanstvo.

Pripravljajmo se pridno za bodočnost, ki nas čaka. Upajmo, da se umiri surova, zverinska sila v človeštvu. A vedimo, da vznemirjeni duhovi ne bodo počivali in da bo trajal boj še naprej na prosvetnem in socialnem polju. Volja ljudstva bo odločevala v javnem življenju. A gorje narodu, katerega usodo naj določa neuko in v strasteh zapeljano ljudstvo!

Zato pa, bratje, na delo! Vsi obstoječi odseki naj se požive; kjer jih ni, naj se novi ustanove. V odseke pa novega dela, novega življenja in ljubezni! In pripravljani bomo na vse, kar nas še čaka. V stanu bomo kot kvas naroda, pomagati mu, da prestane srečno krize, katere ga še čakajo, in si ustvari srečno in zadovoljno bivanje na tej nebeškolepi jugoslovanski zemlji!

Bog, ki nas vodi po svoji nedosegljivi previdnosti, naj blagoslovi naše delo!

Posebno bi še omenil, da je gotovo dolžnost naše mladine, da se поблиže spozna s hrvatskim in srbskim plemenom

našega naroda. Zato v odsekovne knjižnice hrvatskih in srbskih knjig! V začetku bi mogoče, ako ni prilike za posebni kurz, vsaj skupno čitanje knjig, osobito zgodovinskih, bilo priporočljivo!

Radi uniforme ne vem, kaj je Zvezino predsedstvo sklenilo in kaj misli priporočati občnemu zboru, vendar mislim, da tehtno premislimo in mogoče še malo počakamo!

Prosim Te, da me oprostiš pri zboru, da vsled obilice dela, katerega mi je nalagal moj poklic, nisem mogel v zadnjem času vršiti svojih predsedniških dolžnosti kakor bi jih bil rad. Tudi za čas mojega poslanstva v Belgradu bo težko, naravnost nemogoče. Prometne in poštno zveze so še tako neugodne, da samo za pot domov in nazaj izgubiš tri do štiri dni!

Prosim torej brate Orle, da si izberejo drugega brata za to mesto, jaz pa bom srečen in zadovoljen sodeloval po svojih skromnih močeh za našo misel in organizacijo tudi naprej kot zadnji med brati.

Mislim, da ne boš bratom zamolčal, ako predlagam Tebe, ki tako vzorno in neumorno delaš, za to mesto.

Ostani mi iskreno pozdravljen tudi Ti. Ostanimo si zvesti kot — bratje med seboj!

Bog s Teboj in brati Orli!

Tvoj

Lovro.

Duhovni svetnik Janez Kalan je pisal:

Prejel sem vabilo na občni zbor Vaše Zveze. Prav rad bi prišel, a sem že prej obljubil na današnji dan iti drugam in ne morem dane besede prelomiti.

Z največjim veseljem slišim, kako se je sedaj po vojni začela Vaša Zveza zanimati in zavzemati za treznost. To delo tudi popolnoma spada v okvir organizacije Orlov. Orlovstvo in Abstinenca je nekaj junaškega. Podajmo si torej roke Orli in Abstinente in vodimo viteški boj za telesno kulturo in moralno povzdigo našega naroda.

Najprisrčnejši pozdrav vsem sobojevnikom v vrstah Orlov. Živel! Na zdar!

Janez Kalan,
predsednik »Svete Vojske«.

Bivši urednik »Mladosti«, br. Leopold Turšič, je poslal sledeče pismo: Šmihel pri Novem mestu, 13. marca 1919.

Iskreno mi je žal, da se občnega zbora O. Z. dne 16. t. m. radi postnih pridig, ki jih imam, nikakor ne morem udeležiti. Zborovalcem, zlasti pa predsedstvu, pošiljam zato tem potom svoje najprisrčnejše pozdrave in se pridružujem vsem sklepom, ki jih bode te dan sklenili. Naj bi bil Orel tudi nadalje avantgarda našega katoliškega-narodnega prepričanja, ne privesek gotovih oseb in stanov, tudi ne privesek stranke, ampak samostojna, smotreno in samovoljno se razvijajoča organizacija, narodu v napredek in ponos. — Upam, da bom po Veliki noči utegnil za »Mladost« napisati par člankov o popularizaciji Orla. Med našo inteligenco, zlasti duhovsko, je še vse premalo smisla in upoštevanja za nas; vse gledajo prečno, vse jim je premalo »krščansko«, nočejo vzeti in umeti našega fanta, kakršen je; ne pomislijo pa, da se vse kar čez noč ne da narediti, ampak z vztrajnim, smotrenim delom. — Tu na Dolenjskem o kaki prosvetni organizaciji med nami ni ne duha ne sluha, pač pa še vedno mnogo zmajevanja in zabavljanja. Na delo pa kar nihče neče, zato ravno je tako. — Še enkrat obilo uspeha današnjemu zborovanju!

Bratski: Na zdar!

Leopold Turšič,
kaplan.

Brata, ki se nahajata kot begunca v Slavoniji, sta pisala:

Bratski Orlovski Zvezi za občni zbor!

Še vedno smo bratje ob Soči v dneh trpljenja in negotovosti. Duh je ostal skozi vse prošle dni suženjstva in okov, največjih grozot, uničenja, še danes teptane goriške domovine, vedno orlovski, mlad, idealen! Bol je velika! — A izliva se v toliko večje hrepenenje dela za vzore večne med ožjimi brati v svobodni domovini!

Pozdravljamo Vas, bratje, na zborovanju predstavništva našega v imenu vipavskih Orlov, naše še vedno zaslužnjene domovine!

Na zdar!

Ivan Prelec,
za načelstvo.

Silvester Ivan,
za predsedstvo.

»Slovenec« je prinesel isti dan sledeči pozdravni članek:

Po štirih letih hudih poizkušanj in mrtvila v organizatoričnem in prosvetnem gibanju so se danes zopet sestali slovenski Orli v beli Ljubljani, da si stisnejo roke in se pogovorijo ter naberejo novih moči in novih idej za bodoče delo na tleh naše dove domovine.

Pozdravljeni, Orli! Bodite prepričani, da vas spremlja danes naša misel bolj ko kdaj poprej, da danes spoznamo važnost vašega poslanstva tako jasno ko nikoli. Vaše gibanje nam je bilo vedno živo na srcu, ker smo vedeli, da ste vi najboljši iz naše srede, naš cvet, in da smo vredni samo toliko, kolikor ste vredni vi. In vredni ste bili mnogo, silno mnogo. Danes se zavedamo tega. Države so padle, veliki voditelji, ki niso zidali na trdne temelje, ko vi, so šli in se ne povrnejo več. Vaše ideje so ostale v vseh viharjih in trdih bojih — one so večno žive.

Ko se boste danes obnovili in osvežili, razgledali se nanovo, bomo mi z vami, našimi najmlajšimi in našimi najboljšimi, in bomo uravnali vse naše delo po vaših mladih ciljih, in prepričani bomo, da je vaše delo edino pravo in trajno. Čemu bi se bali hoditi za mladino? Gorje narodu, ki se mladine boji!

Z vami je obšla žalost tudi naša srca, da ni med vami najboljših med najboljšimi, sinov naše solčne Goriške, ki trpijo v sužnosti, ki še časopisov ne smejo brati, ki sploh ne smejo vedeti, da so sinovi slovenskega debla, da imajo čuteče brate na tri strani meje krivice.

Z vami smo žalostni, z vami smo tudi pogumni! Ko pomislimo, da so ti, ki ječe v nesvobodi, vaši bratje, tedaj smo z gotovostjo prepričani, da vam čuteča bratovska srca ne bodo dala miru, da jih osvobodene pripeljete v svobodno Jugoslavijo, k skupnemu delu za blagostanje svobodnega ljudstva.

Zato — pozdravljeni, Orli, še tisočkrat prisrčneje!

Češki Orli so brzojavili:

Bratri Slovinci k vašemu orelskemu snemovanju v bile o pout zbavene Lublani jiskrny srdecny pozdrav nas na večnou bratrskou vernost a lasku orelskou podavame zdali československou svobodnou pravici na zdar!

Orel Československý — Šramek.

III. POROČILO NAČELSTVA.

V imenu načelstva je dal br. I. Kos sledeče poročilo:

Poročilo načelnika odpade, ker je ta odstopil. Vaditeljski zbor Zveze ima nalogo podati poročilo v imenu načelstva, in to bo kratko:

Na tehničnem polju se med vojsko ni delalo nič, ali pa prav malo. Posamezni odseki so gojili orlovsko misel med fanti, kar jih je ostalo doma, le po društvih in potom »Mladosti«; telovadnice so stale prazne, ker so naši telovadci telovadili po raznih frontah.

Kriva brezdelju je bila vojna, ki je med našimi predvojnimi fanti — delavci — telovadci pustila velike vrzeli, katere moramo ostali izpolniti z novim delom, da nadomestimo vse ono na tehničnem polju, kar so nam štiri vojna leta vzela.

Ne bomo podajali nikakih statistik. Napravimo čez to štiriletno nesrečo križ — naš pogled bodi uprt v bodočnost in ta bo taka, kakršni bomo Orli-telovadci.

Naši vaditeljski zbori se morajo reorganizirati karnaj temeljiteje. Naši vaditelji — to namreč niso nikaka samo častna mesta — so naši tehnični učitelji. In da ima učitelj pravico poučevanja, mora imeti usposobljenostni izpit, nekako maturo; podvreči se mora izpraševalni komisiji, ki naj bo tudi sama izprašana.

Vaditeljevo delo je najtežje in nalaga največ bremen, zahteva obenem ne malo znanja: tehničnega in splošnega.

Duševna in telesna vzgoja pa ne smeta biti ločeni, stremiti morata za istim vzorom — vzorom človeka s popolnoma razvitimi duševnimi in telesnimi silami. Kot mora biti tedaj vodja kulturnega dela med Orli prežet razumevanja za tehnično delo, tako mora biti vaditelj prešinjen vseh kulturnih idealov, za katerimi stremi Orlovstvo; združevati mora z energijo telesne sile tudi energijo duha in v tej smeri vplivati na svoje brate: **hkrati vaditelj in učitelj**, mora vzgajati vzporedno s telovadbo tudi duha in srce. Zato pa mora sam neumorno zasledovati tehnični napredek telovadbe in kulturna prizadevanja Orlovstva.

V takega vaditelja bodo imeli telovadci zaupanje in v tem zaupanju se bodo tudi z

vedno večjo ljubeznijo in požrtvovalnostjo oklepali Orlovske zastave.

Le tak vaditeljski zbor nam daje zadostnih garancij za uspeh v telovadbi.

Radi tega bodi naša naloga zainteresirati za telovadsko delo naše inteligente.

Vse naše izobraženstvo, zlasti učitelstvo na deželi, prosimo, da vstopi v naše vrste, da pomaga ne le pri kulturnem delu, ki ga vrši Orel med ljudstvom, nego tudi sodeluje pri tehničnem napredku Orlovstva.

Tu je polje, kjer lahko pokažemo svojemu ljudstvu, da nam je demokracizem srčna zadeva, rojna črta, v kateri stopa akademik poleg delavca, kmečki fant poleg meščana — to je slika naše zavednosti in naše sile.

IV. TAJNIŠKO POROČILO.

Tajnik br. Janko Hočevar je poročal:

Delo Orlovske Zveze je od izbruha svetovne vojske pa do meseca nov. lanskega leta počivalo. Poročati bi bilo samo to, da se je le potom »Mladosti« vzdrževala zveza med Orli. Pošiljala se je »Mladost« na vse fronte našim Orlom v kljub velikim težkočam.

Po končani vojski se je vršila dne 17. novembra 1918 skupna seja predsedstva in zastopnikov odsekov. Pri tej seji se je obravnavalo, kako naj se počive odseki in okrožja. Nadalje, kako naj se izpopolnijo vrzeli, katere so nastale vsled vojske. Sprejelo se je več resolucij:

1. Program Orla, ki smo ga imeli pred vojno, se načelno nič ni izpremenil za bodočnost, in hočemo pod staro neomadeževano orlovsko zastavo korakati naprej.

2. Predsedstvu se naroča, da prične z rednimi tedenskimi sejami.

3. Odseke in okrožja se opozori potom okrožnic, da skličejo redne občne zборе ter prično z novim delom, zlasti s telovadbo, predavanji, predstavami, s fantovskimi večeri ter o tem poročajo Orlovski Zvezi.

Glede prve točke je omeniti, da so nastala nekaka nesporazumljenja glede združitve obeh slovenskih telovadnih organizacij. Razliko med obema organizacijama in naš program smo razložili v našem časopisu in potom predavatelj pri posameznih odsekih, ter upamo, da so odseki zadostno informirani o razmerju naše organizacije do nasprotne.

O drugi točki je poročati sledeče:

Predsedstvo Orlovske Zv. je pričelo z rednimi tedenskimi sejami, katerih se udeležujejo vsi člani predsedstva in tudi zastopniki zunanjih odsekov. Delo predsedstva je pa zelo ogromno, vsled tega se je pokazala potreba za ustanovitev raznih odsekov predsedstva. Ustanovili so se organizatorični, gospodarski, glasbeni, nadalje odsek za naraščaj, odsek za »Mladost« ter odsek za preureditev kroja. Poročilo posameznih odsekov podajo njih poročevalci.

K tretji točki pripomnimo, da je predsedstvo odposlalo na vse odseke in okrožja, izvzemši ona, ki so zasedena od sovražnikov, okrožnice s pozivom, da prično z rednim delovanjem, skličejo občne zборе ter o tem poročajo. Poročila smo prejeli le od nekaterih odsekov. Od okrožij pa sploh do danes nismo prejeli nikakega poročila. Vsled tega nam je nemogoče konstatirati, kateri odseki še obstoje in kateri so prenehali. Vaditeljski tečaj, ki smo ga nameravali prirediti meseca januarja t. l., smo morali radi izvanrednih razmer, ki so nastale na naši severni meji, opustiti. V nadomestilo za ta tečaj je predsedstvo sklenilo prirediti tehnične tečaje po okrožjih in to čimpreje. Ustanovila se je tudi vaditeljska šola, katera nam bode nudila sposobne vaditelje.

Predsedstvo je pošiljalo redno vsem odsekom predavatelje, kateri so jih želeli.

Nadalje smo stopili v stik s češkoslovaškim Orlom v Brnu ter smo v korespondenčni zvezi in si izmenjujemo naša glasila.

Shoda narodnega sveta 26. januarja t. l. v Guštajnu se je predsedstvo O. Z. udeležilo po deputaciji treh članov.

V svrhu nadaljnje požitve naše organizacije je povabilo predsedstvo Orlovske Zveze vse duševne voditelje naše organizacije k skupni seji, katera se je vršila dne 10. marca in pri kateri so se storili zelo važni sklepi. Ti sklepi se bodo kolikor mogoče hitro izpeljali.

To bi bilo moje kratko poročilo o delovanju Orlovske Zveze v zadnjih 4 mesecih, upam pa, da bodem pri prihodnjem občnem zboru zamogel podati jasnejše poročilo, ko dobim zopet pregled čez vse odseke. Dosedaj mi tega ni mogoče, ker niti ne vem, kateri odseki obstojijo in kateri so prenehali.

V. BLAGAJNIŠKO POROČILO.

Blagajnik br. Lud. Tomazič je poročal, da je imela O. Z. v letih 1912/18 denarnega prometa 3700 K 78 vin. Saldo preostanek v blagajni znaša 42 K 90 vin.

Predlaga, da se določi članarina 10 K za odsek, ki se ima plačati za leto 1919 v blagajno Orlovske Zveze. Predlog je bil sprejet.

VI. POROČILA PODODSEKOV PREDSEDSTVA O. Z.

a) Organizatorični odsek.

Br. I. Podlesnik je podal sledeče poročilo:

Kakor razvidno iz točk današnjega dnevnega reda, so na vrstí tudi poročila raznih odsekov, bolje pododsekov O. Z. Takoj, ko je začelo naše predsedstvo zopet delovati, je bil pri eni prvih sej sprejet predlog, da naj se dela porazdele po odsekih, in pri glavnih sejah predsedstva na podlagi predlogov teh odsekov sklepa o načelnih in najvažnejših stvareh. Organizatorični odsek je dobil sledeče naloge: skrbeti za stik z odseki in reševati Zvezino korespondenco, organizirati shode, tečaje, predavanja in skrbeti za predavatelje. Dlje poživljati odseke in pomagati pri ustanavljanju novih ter sploh dajati predsedstvu navodila in stavljati predloge glede organizatoričnega dela.

To stavljeno nalogo je skušal odsek reševati v rednih tedenskih sejah ter je predlagal svoje sklepe in ukrepe pri plenarnih predsedstvenih sejah istemu v odobritev. O. Z. se je vsakemu vabilu in prošnji za predavatelja odzvala in člani predsedstva so se udeleževali že v teh prehodnih mesecih shodov in občnih zborov naših odsekov. Ravno v zadnjem času je predsedstvo na predlog organizatoričnega odseka povabila okrožja, naj se zopet poživijo in prično delovati. Na sestanku vaditeljev orlovske organizacije, ki se je vršil dne 10. t. m. v Ljubljani, je bil sprejet predlog, da naj se manjša sosednja okrožja strnejo v eno večje, tako n. pr. okrožja ljubljanske okolice, ki so obstojala doslej tri, v eno.

V delokrog organizatoričnega odseka spadajo tudi vse priprave za organizatorične in tehnične tečaje. Kakor znano, bi se imela taka tečaja vršiti že meseca januarja letos. Bilo je vse pripravljeno, toda nastopile so Vam vsem znane razmere, ki so nas prisilile, da smo morali poleg nameravane občne zboru preklicati tudi tečaje. Danes nam bo sklepati o tem, kdaj in kako naj se ti potrebni tečaji vrše. Padla je namreč med tem uvaževanja vredna misel, da naj se organizirajo taki tečaji po okrožjih.

Omenim še, da so sodelovali doslej v organizatoričnem odseku sledeči bratje: dr.

Matej Justin, Joško Pirc, tajnik J. Hočevan, Ivan Podlesnik in Anton Komlanec.

Po tem poročilu se je razvila debata, ali naj se vrši za vse odseke en sam tečaj v Ljubljani, ali naj se organizirajo tečaji po okrožjih.

Storjen je bil sledeči sklep: Še tekom meseca aprila t. l. naj se vrši v Ljubljani za vse odseke entedenski organizatorični in tehnični tečaj.

b) Gospodarski odsek.

Br. Lud. Tomažič je poročal:

Orlovska Zv. si je razdelila delo na ta način, da je ustanovila razne odseke, kateri imajo namen vse podrobno delo izgotoviti ter pri predstveni seji poročati, event. predlagati, da se odsekovi sklepi odobre in izvrše. Tako je ustanovila O. Z. tudi gospodarski odsek, da razpeča v zalogi se nahajajoče brošure, knjige in diplome, poleg tega pa, da skuša pomnožiti telovadno in prosvetno kulturo z izdajanjem poučnih, tehničnih in zabavnih spisov. Tudi si je gospodarski odsek vzel nalogo, da posreduje pri nakupu in prodaji telovadnega orodja. Ako ima odsek odveč kako orodje, naj sporoči gospodarskemu odseku, da more v nakup ponuditi odsekom, kateri si žele nabaviti razno orodje. Gospodarski odsek namerava založiti tudi vse potrebno blago in drugo za novi krog. Ne le, da bo krog enoten pri vseh odsekih, tudi to dobro stran bo imelo, da bodo odseki blago dobili po nizkih cenah, ker ne bo noben trgovec imel prilike pri blagu svojevoljno cen nastavljati. Končno naj bi omenil, da je blagajna gospodarskega odseka imela kratek čas obstoja — dva meseca — dohodkov 236 K 78 vin., izdatkov pa 186 K 83 vin., torej prebitka 49 K 95 vin.

c) Uredniški odsek.

Za ta odsek je poročal urednik »Mladosti« br. Fr. Bevk:

»Mladost« je za razvoj orlovske organizacije zelo važna. Vaše glasilo naj bo vaše zrcalo. V nji naj odseva vse to, kar morate biti, v kar se morate vzgojiti, in to je posebno važno. Danes se je pričela orlovska organizacija po štirih letih gibati iznova, v nekaterih stvareh je pričela svoje delo s temelja, zato je tudi delo »Mladosti« v marsičem novo zidanje od temelja navzgor. Podati mora najprvo to, kar je potrebno najbolj. Zato boste opazili morda, da bodo prve številke navidezno nekoliko enolične in se bodo zdele temu ali onemu

morda dolgočasne. Vendar pa si moramo priznati, da bodo zelo zanimive in orlovska organizacija bo našla za svojo novo oživitvev v nji zelo mnogo takega gradiva, brez katerega bi ne mogla izhajati. Treba nam je bilo organizatoričnih in programatičnih člankov, da se zopet duševno obnovimo. Treba nam je pravilnika in vezbovnik ter drugih tehničnih člankov, da moremo začeti svoje delo. Na današnjem občnem zboru se je že izrekla in se bo izrekla marsikatera pametna misel, ki ne sme izginiti iz spomina, zato se bo ena številka »Mladosti« posvetila našemu prvemu občnemu zboru v novi dobi našega dela. Potem pa, ko bo vse to naše početno delo končano, bo skrbela »Mladost« za to, da bo seznanjala Orle z vsemi kulturnimi pojavi in jih vodila po taki poti, da bodo Orli naša najnaprednejša prosvetna organizacija, za zgled drugim organizacijam. Črtala bo program in vihtela bakljo izobrazbe na vseh poljih. Zanimala se bo ne samo za telovadbo, ampak tudi za glasbo, za igre, za leposlovje, za vse v izobrazbo spadajoče panoge sploh in bo pisala verno kroniko našega dela in naše vrednosti. Uredništvu »Mladosti« bo za načelno podlago služila »Zlata knjiga«. Jasno je tudi, da se bomo morali v marsikaterem vprašanju nanovo orientirati; naša doba nam je prinesla sto in sto stvari, ki jih niti v sanjah nismo slutili. Naše dnevno časopisje nas pogosto v tem oziru ne pouči dovoljno. Naloga »Mladosti« je, da to vprašanje precizira, da pove mladini jasno in odkrito: tako je! brez ozira na stranke in na posameznike; tu moramo imeti samo ozir na resnico. Zakaj paziti moramo, da nas doba ne dobi v nobenem slučaju nepripravljene, sicer gorje nam! Da bo pa »Mladost« ustrezala svojemu namenu, jo morate razširjati in brati ne samo med Orli, ampak med vso našo inteligenco, in glavno je: sodelovati morate. Uredništvo samo ne more obljubiti ničesar. Taki ko boste vi, taka bo »Mladost«. Pošiljajte ji svoje pametne misli in nasvete, svoja pisma in sporočila, in videli boste, če se boste zavedali pomena tega živega sodelovanja bo »Mladost« že sama od sebe taka, da jo bo veselje vzeti v roko — to bo vaša kronika in vaš načrt za bodočnost. Uredništvo obljublja, da bo storilo vso svojo dolžnost in ustreglo vsakomur in v vsakem oziru.

Pri razpravi, ki se je o tem poročilu razvila, je bil najprvo sprejet predlog br. I. Podlesnika, da se izreče br. Ant. Komlancu zahvala za uspešno urejevanje »Mladosti« tekom vojske.

Dalje se je vzelo na znanje poročilo uredniškega odseka, da namerava isti spozumno z gospodarskim odsekom in predsedstvom O. Z. izdajati »Orlovsko knjižnico«, ki bo prinašala spise organizatorične, tehnične in podučno zabavne vsebine.

č) Odsek za naraščaj.

Br. Jož. Pirc je poročal:

Pričenja se nova doba za človeštvo in še posebej za Slovanstvo. Kot svobodni, enakovredni stopamo v vrste drugih kulturnih narodov. A vendar ni čas veselja in brezdolja! Domovini grozi nevarnost, da ji pohlepni sosed odtrga najlepše dele, brez katerih ni življenja, a drugi, nič manj nevarni sovražnik nam v naši notranjosti grozi zastrupiti našo mladino z nenravnostjo, brezbriznostjo in dvomom nad vsem, kar nam je bilo sveto in drago. Naše najboljšje krije zemlja po bojnih poljanah, a vstaja nov narod, na katerega stavimo svoje nade, narod, ki bo telesno in нравno po krščanskih načelih vzgojen prekrasil naše življenje in maščeval krivice, ki bi jih naš narod ob tem trenutku utrpel. Narodov naraščaj — naš up in nada! Domovinska ljubezen in življenje po večnolenih krščanskih načelih sta nam zvezdi-vodnici pri vzgoji naraščaja. Občni zbor Zv. Orlov skleni:

1. **Liudskošolski naraščaj** (po vseh mestih, trših in industrijalnih krajih); poleg Marijinih vrtcev naj bo gotovo v vseh onih krajih, kjer je nasprotna organizacija, tudi Orlovski naraščaj. Orlovski naraščaj naj bo pod samostojnim vodstvom.

Zadeve naraščaja vodi posebno vodstvo. Vodstvo naraščaja naj tvorijo: zastopnik Orla (tehničen voditelj), zastopnik staršev in učitelj(ica) in en duhovnik.

Vzgojo naraščaja vodijo: duševno duhovnik, oziroma učitelj(ica). Duševna vzgoja obstoji iz primernih nagovorov, deklamacije, predstave, tombola.

Telesno telovadni učitelji. Telesna vzgoja obstoji iz lažje telovadbe, redovne in proste vaje, poletij kratki popoldanski izleti.

Telovadba se ne vrši nikdar ob večernih urah in med cerkvenimi opravili.

Pri telovadbi in izletih naj bo vedno navzoč član vodstva.

2. **Dijaški naraščaj.** Ta naj bo samostojen, in naj bo odsek dijaških akademij.

Organizatorično je torej podvržen akademiji, akademija pa naj poskrbi, da vzbuja misel za Orlovstvo. Tehnično pa naj bo dijaški naraščaj podvržen Orlovski Zvezi.

V odbor teh odsekov odpošlje Zveza enega zastopnika, ki bo vzdrževal stik med akademijo in Orlovsko Zvezo. Orlovska Zveza se naprosi, da osnuje takoj po akademijah dijaške telovadne odseke.

Odsek naj bo razdeljen v dve skupini: višjo in nižjo.

3. **Izvenšolski naraščaj.** K temu spadajo dečki od 14. do 16. leta, ki še niso vsled svoje starosti sposobni biti pravi člani Orla. Posle vodi odsekov odbor, ki mora imeti za ta naraščaj posebnega poročevalca.

Po tem poročilu so bili nasvetovani predlogi sprejeti ter nadalje sklenjeno: 1. Za liudskošolski naraščaj naj se preskrbi posebno glasilo. Tozadevno naj se stopi v stik z uredništvom »Vrtca«. 2. Rokodelska društva naj se pozovejo, da ustanove odseke.

d) Glasbeni odsek.

Br. prof. Bajuk je poročal:

Moje poročilo je zelo kratko, ker je odsek šele ustanovljen in je komaj pričel s pripravljalnimi deli, in ker sem svoje misli že povedal v 1. in 2. številki letošnje »Mladosti«.

Naš cilj ni samo telovadba, naš cilj je vzvišen, začrtan v »Zlati knjigi«. Orli hrepenimo po polnosti duha. Na tej poti se ne smemo ustrašiti nikakih zaprek, na tej poti pa tudi ne prezreti nobenega sredstva. Prav tako dobro ali še boljše sredstvo kot telovadba je petje, gojitev glasbe sploh.

Vodstvo Zveze je to tudi uvidelo in osnovalo glasbeni odsek, ki naj začne z izvršitvijo onega načrta, ki smo ga bili začrtali samo v osnutku v »Mladosti« pred vojsko. Poleg čisto duševnega uspeha, ki ga hočemo s tem dosežati, imamo tudi zunanji uspeh pred očmi. Strniti hočemo vse pevce, godce, tamburaše in trobentače v lepo celoto, njih delovanje in napredek smotreno urediti, da nam bo n. pr. moči, ko pridemo prihodnjč zopet k zborovanju, združiti stotine svojih glasov v glasni spev, ki naj da nam duška, svetu pa pokaže našo slogo in našo moč. Našim trobentačem hočemo, našim tamburašem in godcem hočemo pomoči do primernih not in glasbil ter urediti enotni pouk, da bomo imeli za svoje potrebe dobre svoje godbe.

Kaj smo pa že napravili?

Malo, ker je odsek stoprav na pragu začetka. Vendar smo preskrbeli že našo Orlovsko himno za štiri-glasni moški zbor, ki je izšla v zadnji (1. in 2. številki) »Mladosti«. Za prihodnjo »Mladost« je v tisku

Orlovska in narodna himna za en glas. Teh dveh se bomo naučili vsi na pamet. S temi slavospevi bomo svoja zborovanja začeli, ž njimi jih završili.

Dalje iščemo zvez z različnimi tvrdkami glede nabave glasbil. Imamo pa vsled neurejenih razmer silne težkoče.

Delamo pa počasi, ker nam manjka moči, in zlasti, ker nočemo, da bi prehitela suhoparna pravila in dolgočasne razprave praktičnih potreb. V tem oziru nam je nujno potreba stika z odseki, izvedeti hočemo in moramo Vaše misli, Vaše želje in Vaše težnje. Potrebujemo predvsem pregleda v tem oziru. Zato bo vodstvo razposlalo primerno vprašalno polo, ki nam jo izpolnjeno takoj vrnite. Pojte in vžgite ljubezen do te lepe umetnosti vsem bratom, trda vez ljubezni naj nas še tesneje združi v svetem navdušenju in neizprosni trdni volji. Zato predlagam občnemu zboru sledeče:

1. Odseki naj skrbe, da vsi Orli po možnosti sodelujejo pri pevskih zborih. Kjer možno, naj se ustanovi zbor samih Orlov. Pesmi, ki jih označi vodstvo po svojem glasbenem odseku v »Mladosti«, se mora učiti vsak Orel-pevec, da se omogočijo skupni nastopi.

2. Vodstvo Zveze poskrbi, da bodo vsi rogovji Orlov enotni! Trobentače odsekov strni po potrebi po okrožjih in jih vežbaj po dobrih trobentačih v lepem trobentanju enoglasnih koračnic. Fanfara se bo razvila samaposebi. Koračnice preskrbi glasbeni odsek.

3. Kjerkoli možno, naj se ustanovi — oziroma poživí — tamburaški zbor, ki goji zlasti one komade za proste vaje.

4. Orlovske godbe naj se poživí; kjer so vsi pogoji za lep uspeh, naj se ustanove nove. Zveza naj že obstoječe godbe po svojem poverjeniku pregleda in izpopolni. Načelo pa bodi: Godbo samo tam, kjer res lahko dobro uspeva.

5. Vodstvo Zveze preskrbi po svojem glasbenem odseku kmalu poslovnik za pevce in godce ter posreduje pri nakupu glasbil in pesmi. Odseki pa naj o vsaki nakani obvestijo vodstvo in izvrše vse le v sporazumu z njenim odsekom.

6. Vodstvu Zveze se naroča, da stopi v pogovor z orglarsko šolo v Ljubljani glede naraščajočih pevovodij, oziroma vodij tamburašev in godb.

e) Odsek za preureditev kroja.

Br. dr. Mal je poročal:

Z mirno vestjo smemo trditi, da Orli že od vsega početka sem niso bili nič prav

navdušeni in vneti za naš dosedanji kroj, v katerem niso našli nič domačega in samobitnega, marveč se jim je od nasprotni strani celo z neko upravičenostjo očitalo, da so si skupno zunanjo odznako v obleki morali od drugod izposoditi in posneti.

V času vojske so pošle vse zaloge blaga za kroje, in ni upati, da bi v doglednem času mogli dobiti kaj sličnega na razpolago; razentega so tudi člani po veliki večini svoje stare kroje ali ponosili ali pa vsled splošnega pomanjkanja blaga oblačilne stroke iste dali prenarediti v civilne obleke. Čas kot tudi zunanje razmere v zvezi z zgoraj omenjenimi notranjimi vzroki preureditvi kroja torej ne le ne stavijo nikakih ovir, marveč to stremljenje naravnost podpirajo.

Ker je tudi bratska češka telovadna organizacija Orlov iz sličnih razlogov se izrekla za preureditev kroja in je v svrhu enotnosti stopila v stik tudi z našim Zvezinim predsedstvom, da isto ukrene vse potrebne predpriprave in celo zadevo izpelje, zato se je v predsedstvu Zveze osnoval poseben odsek, ki je naprosil priznanega veččaka, umetnika, arhitekta g. I. Vurnika, da predloži osnutek nove uniforme.

Po tem načrtu bi obstojala nova Orlovska uniforma iz sledečih glavnih delov:

1. iz bele srajce z ovratnikom. Barva je jako srečno izbrana, kajti perilo — kar je srajca — in bela barva se skoraj ne da sta ločiti. Izgine torej za perilo zelo neumestna rdeča barva, ki tudi simbolično vzbujá neprijetne občutke in predstave.

Kot ovratnica bi služila pisana ruta z rdečo temeljno barvo, kakršne so nosili nekdašnji naši dedje.

2. Hlače bi bile iz sivega sukna ali pa iz rjavosivkastega žametnega ripsa.

3. Suknjič iz istega blaga kot hlače in podobnega kroja kot dosedanji.

4. Telovnik bi bil iz rdečega pliša, oziroma iz rdeče svile, — v vsakem slučaju pa spredaj v duhu naše domače narodne umetnosti bolj ali manj bogato vezen. Telovnik bi moral biti zato spredaj iz celega in bi se oblačil čez glavo, kot je to običajno pri raznih slovanskih narodih, ki so si še ohranili staro, domačo nošo.

5. Čepica bi bila visoka, iz rdečega svilenelega pliša, nad čelom z orlovsko karkardo in navpik zataknjenim orlovskim peresom ali še bolje z belim žimnim šopičem.

Harmonična ubranost v barvi ter umetniški okus v oblikah odlikuje predloženi novi kroj, katerega okrasje je vrhutega

zamišljeno po pristno slovenskem načinu, celoten vtis pa v duhu slovenskih narodnih noš.

Odsek za preureditev kroja zato priporoča, da občni zbor O. Z. iz preje opisanih razlogov:

1. pritrđi sklepu Zvezinega predsedstva glede potrebe določitve novega kroja, ki naj se izvrši če le mogoče v popolnem sporazumu z bratsko češko organizacijo;

2. odobrava vodilna načela, ki so izražena v predležečem osnutku, čigar izvedbo v podrobnostih prepušča zadevnemu odseku odnosno predsedstvu, da z umetniško in estetično obliko združi tudi praktično in gospodarsko stran tega vprašanja.

Po tem poročilu se je razvila zelo živahna, dolga razprava. Br. Grčar je predložil svoj načrt, katerega je izdelal po njegovih navodilih slikar M. Gaspari. Ta načrt je bil izdelan v zadnjem času, zato še ni bil predložen odseku za preureditev kroja.

Sklep razprave je bil sledeči: Odseku za preureditev kroja se prepusti, da končno veljavno tozadevno v sporazumu s predsedstvom O. Z. odloči. Upošteva pa naj po možnosti pri tem danes stavljenе nasvete.

VII. RAZNI PREDLOGI IN SKLEPI.

a) Država SHS.

Brat dr. Puntar je utemeljeval sledeči predlog, ki je bil z navdušenjem sprejet:

Orlovska Zveza na svojem občnem zboru z vsem srcem pozdravlja po stoletjih zatiranja doseženo narodno ujedinjenje Slovencev, Hrvatov in Srbov. Orel slovesno izjavlja, da bo ko najbolj demokratično urejena organizacija z vsemi duševnimi in telesnimi silami deloval vedno za zdrav razvoj vsem slojem pravične, na najbolj demokratičnem temelju zgrajene velike Jugoslavije. Orel se bo zato vedno zavedal velikih svojih nalog, ki mu jih daje krščansko-socialni program.

b) Protest.

Brat Franc Bevk je utemeljeval in predlagal:

Bratje Orli! — Štiri dolga leta ste trpeli po raznih bojiščih in tiho gojili željo narodove svobode. Štiri dolga leta so naši svojci prenašali doma najtežja bremena vojne in zoréli v trpljenju nove dni radostne svobode. V dneh, ko je bilo silno

nevarno govoriti o svobodi, so se dvignili naši Orli voditelji z narodom vred, ki so ga tedaj predstavljali le še starci, žene in otroci, in se z deklaracijo v roki borili za svobodo domovine. Oduševljeni smo se pridružili vsaki misli, ki je oznanjala svobodo malih narodov, zmago pravice in zatiranih. Že smo mislili, da so se izpolnile naše nad tisočletne sanje in bomo vstali ko edinstven in svoboden narod od beneških gora in Adrije do Soluna. Zgodilo se je drugače. Ko je z našo pomočjo ležala stara Avstrija na tleh, niso diktirali premirnih pogojev nji, ampak nam; v naše meso so se zajedli. Na naše južne kraje je legla laška mora, naše najbolj narodno čuteče, najinteligentnejše južne brate so vklcnili v verige sužnosti, vzeli so jim vsako človeško in narodno svobodo, obsojeni so, da odpadejo od slovanskega debla ko odžagana veja. Mi računamo s tem kot izgotovljenim dejstvom; četudi je žalostno, da smemo imeti tako malo zaupanja na one, ki so za to tu, da pravično uredijo usodo sveta, ki nosijo na sebi strašno odgovornost. Brate Orle je zadela s tem nesreča, ki se mora popraviti. Naših najboljših Orlov danes ni med nami — goriški Orli so morali izostati, notranjski Orli so morali izostati. Zato predlagam, da sprejmete to-le protestno resolucijo:

Slovenski Orli, zbrani dne 16. marca 1919 na občnem zboru Zveze Orlov v Ljubljani, protestirajo najodločneje proti okupaciji južnih krajev naše Jugoslavije, posebno Goriške in Trsta, od strani imperijalistične italijanske vlade; protestirajo proti grdem upostopanju z interniranci in proti kršitvi narodne in človeške svobode prizadetega jugoslovanskega prebivalstva. Obenem izjavljajo že vnaprej, da v nobenem slučaju ne priznajo sklepa mirovnega posveta, če se bo kršila svetost Wilsonovih načel in ti kraje pridejo pod Jugoslavijo. Naj se odreče tem krajem katerakoli oblast, slovenski Orli se jim ne morejo odreči in bodo delali z vsemi sredstvi na to, da se ta konflikt konča z našo zmago, z zmago naše narodne ideje popolnega ujedinjenja.

Ali sprejmete?

Opozarjam, da to niso besede, to je prisega! Naša dolžnost bo, da ohranimo z

mladino onostran črte kulturen stik, da ne obupajo v tem težkem položaju, in pripravljene moramo biti, da damo tudi lastno kri za svobodo svojih bratov! K svobodi jih moramo privedi! V to nam pomagaj Bog; pravica je na naši strani!

Brat dr. Puntar je nato predlagal: Če se zgodi, cesar se bojimo in proti čemur ogorčeni in do dna duše užaljeni protestiramo, naj Orel kot vidni znak svoje žalosti nad krivico, ki se je zgodila Jugoslaviji, pregrne svoj grb in svoj znak s črnim trakom, v katerega naj bo zavita trobojnica v grbu, dokler ne pride dan rešitve.

Pozdrav Narodnemu predstavništvu v Beograd.

Sprejet je bil nato predlog, da se odpošlje Narodnemu predstavništvu v Beograd sledeči pozdravni brzojav:

Slovenska Orlovska Zveza pošilja s svojega občnega zbora v Ljubljani dne 16. marca 1919 ob navzočnosti 150 delegatov iz vseh slovenskih delov skupne domovine Narodnemu predstavništvu najprisrčnejši pozdrav, želeč, da ukrene vse za dobrobit naše nove domovine. Povejte vsemu svetu, da slovenska mladina ne bo nikdar pozabila krivic, ki jih hočejo na novo zadati našemu težko preizkušanemu narodu. Za slučaj, da bi mirovna konferenca res odtrgala najlepše in najrazboritejše stotisoče našega naroda, je sklenil občni zbor enodušno in z velikim navdušenjem, da bo nosil od dne črnege spomina vsak član orlovske organizacije toliko časa v narodni trobojnici črno progo, dokler ne bodo združeni do zadnje vasi vsi bratje na skrajnih narodnih mejah.

c) Pozdrav Čehom.

Ustredni rada Orla Československého, Brno, Nova ulice č. 8. Slovenski Orli, zbrani na svojem občnem zboru, pošiljajo bratškemu Orlu srčne pozdrave. Dal Bog, da bi se Orel v svobodnih naših domovinah širil od kraja do kraja, vedno in uspešno zasledujoč vzvišene svoje cilje! Na zdar!

d) Za treznost.

Brata dr. M. Justin in Ivo Pirc sta utemeljevala in predlagala:

Alkohol, ki se ga zaužije, vpliva v našem telesu ne samo na živčni sistem, ampak sploh na vse žive celice celega telesa. Vsepovsod vidimo škodljiv vpliv na psiho človeka. Treba pogledati alkoholizmu vdane ljudi, treba v sedanjem času le opazovati zvečer in podnevi po ulicah se preri-

vajoče moške in ženske, civiliste in vojake, ki glasno z neartikuliranimi glasovi demonstrirajo za kralja alkohola. Današnji demokratični čas bi moral biti velik čas, ki bi zopet potreboval velikih ljudi, duševno delujočih ljudi, ki bi znali krotiti sebe. Le taki so v vseh situacijah dorastli svoji nalogi za družbo, državo, človeštvo. V času razsula, negotovosti, duševne depresije anarhije se je poleg drugih strasti tudi razpasel alkoholizem. Protialkoholni shodi — nepijancev še niso dosegli, da bi se alkoholizmu zaprla vrata. **Več kot kdaj, potrebujemo ravno sedaj ljudi, ki se imajo sami sebe v rokah.** Začeti treba pri posamezniku, da bo vpliv na celoto, ki jo hočemo, dober.

Orli se odločno uvrstimo v vrste protialkoholnega gibanja. Najprej začnimo pri sebi.

Alkohol naj bo in ostane le to, kar so vsa zdravila in vsi drugi strupi — ostane naj v lekarnah. Dobi naj se vsake vrste alkohol le z receptom, doziran kot medicina.

Ruski boljševiki so to izpeljali. Tam pri njih danes ne dobiš niti vina brez recepta. Ti ljudje pričakujejo remedure od te naredbe. So pač imeli vzroke.

Vsak Orel naj se zaveda, da mora biti zgled drugim, da zastopa kulturno organizacijo. V vsakem odseku naj se predava tozadevno in poučuje. Vsak odsek naj ima člane, če ne vse, vsaj večino abstinentov. Brez samozatajevanja, brez trpljenja posameznikov ni sadov, ki bi bili za človeštvo dobri. **Te misije naj se orlovska organizacija zaveda.**

Alkohol nam zmanjšuje energijo, voljo, obtežuje delovanje celic pri vseh živih bitjih. Delazmožnosti, vstrajnosti v delu, energije nam je pa danes treba več kot kdaj. In Orel je vstrajen, ima voljo in energijo, ker moč naj bo v orlovski mladini, duševna in telesna. In duševna sila naj prevladuje. Zato proč z alkoholom iz orlovske organizacije. Današnji naš sklep naj bo: Za pol leta, za eno leto, za tri leta, kakor ima kdo energijo, postanem popoln abstinent. Le kot medicino ga bom užival. Po tej poti boš gotovo podaljšal rok; šport, delo, ti bo napravljalo veliko več veselja, kakor vinski bratci v zakajenih, prašnih sobah.

Tudi nikotinu boj! Nikotinu, ki nam naša mlada srca zastruplja, uničuje ali vsaj slabi. Ta srca, ki so še v razvoju, moti nikotin, zastruplja živčevje, prebavo, žilni sistem, ki trpi direktno pod njim v smislu okamenjenja.

Zdravi mi, zdravi naši potomci, zdrav rod v Jugoslaviji!

Tozadevno je bila predlagana in sprejeta sledeča resolucija: O. Z., vsak njen odsek in vsi njeni člani naj se pridružijo protialkoholnemu gibanju. Prijatelji treznosti in abstinence naj se množe v Orlovskih vrstah. Vlada za Slovenijo in centralna vlada se pozivljata, da skrbita, da nastane kmalu dobra prehrana, da se uredi stanovanjsko vprašanje in vprašanje valute, ker vse povzročuje nebrzdan alkoholizem. O. Z. pa tudi priporočuj, da se omeje Orli v kajenju, ker je to nepotrebna strast; naraščaju pa naj se kajenje popolnoma prepove.

e) Za viteško pravicoljubnost.

Prof. dr. Jan e ž i č in br. dr. M. J u s t i n sta utemeljevala in predlagala: **Kot so bili nekdanj vitezi tisti, ki so največ pomagali ljudstvu v bedi in zapuščenosti ter so se pozneje iz tega razvili viteški redovi, ki so uživali zaupanje in ljubezen ljudstva ravno vsled vedne pripravljenosti istemu pomagati, tako naj bodo Orli tudi vitezi v tem oziru, da priskočijo ljudstvu, tam, kjer vidijo telesno ali duševno bedo in pomanjkanje, vedno na pomoč.** — Če vidi Orel na Orlu te ali one vrste napake, je njegova sveta dolžnost, da brata na to opozori, kar mu opozorjeni brat ne sme zameriti. — Krivica se ne sme nikjer trpeti, tudi nasprotniku ali sovražniku se ne sme krivica delati. Ves boj za načela mora biti dostojen, možat.

f) Nova poslovnik.

Br. I. P o d l e s n i k je izdelal nov o r g a n i z a t o r i č e n, br. I v o P i r c pa nov tehničen poslovnik. Načelno važne točke iz teh poslovnikov je objavila »Mladost«. Oba poslovnika pa sta pregledala posebni odsek in vaditeljski zbor. — Poslovnika sta bila sprejeta.

g) ženska telovadba.

Br. Ant. K o m l a n e c poroča in predlaža:

Potrebno je, da Orlovska Zv. zavzame stališče napram ženski telovadbi. Ponekod se izkorišča žensko telovadno gibanje v nam nasprotno svrhe. Ponekod je iz zdravstvenih in нравnih czirov dekletom potrebno telesno gibanje in razvedrilo — v krajih, kjer sede dekleta veliko po tovarnah in pisarnah.

Iz narodnih zabav, veselic, običajev se dajo posneti plemenitejši gibi in sestaviti iz tega sistematične vaje. Romanja naših deklet in ženā so že zdaj priljubljeni verski izleti — in poleta verske misli je zlasti industrijskim in mestnim krajem treba. Zato predlagam:

1. Orlovska Zv. se izreka za žensko telovadbo. — Vpelje naj se nemudoma v krajih, kjer je to iz zdravstvenih in нравnih ozirov nujno potrebno, to je v krajih, kjer hočejo žensko telovadbo izkoristiti za nekrščanske smotre.

2. ženska telovadba bodi od moške ločena. Vaditeljice naj bodo ženske. Tudi naj ne bo ženska telovadba posnemanje moške, ampak prilagodna ženskemu poklicu in ženskemu smotru. Ne ovira, ampak dosega naj se z njo kršč. ženski ideal v zdravstvenem, нравnem, verskem in družabnem smislu.

h) šport.

Br. Ant. K o s : Šport se je dosedaj v naših vrstah zelo malo gojil. Skušajmo ga poživiti v pametni meri. Seveda nam ne sme biti namen gojiti šport do viška, ker bi pri tem trpelo zdravje posameznika. Sistem mora biti tudi tu. Šport, ki bi se lahko gojil v vsakem odseku; metanje diska, metanje kopja, suvanja kamna, krogle, dviganje ročk, vstrajni tek, hitri tek, kolesarjenje, turistika; kjer so dane razmere: plavanje, veslanje, sankanje, smučī, drsanje, jahanje.

Šport, gojen vsestransko, zmerno in sistematično, krepi telo in je usposobi do največje odporne sile.

Telovadec, ki želi gojiti šport, imej zdravo srce in zdrava pljuča. S srčno napako ne vadi, ker si jo s tem samo poslabšaš. Ravnati se natančno po navodilih in ne pretiravati, in uživaj boš vso blagodejnost športa, ki jo ta izvaja na splošno zdravstveno stanje.

i) Predsednik O. Z.

Br. dr. P u n t a r predlaža: **Predsednik O. Z. bodi tisti brat, ki nima političnega aktivnega mandata. To zaradi tega, ker mora posvetiti Orlovski organizaciji vso svojo skrb in delo.** — Sprejeto.

j) Izpiti.

Stavljen in sprejet je bil sledeči predlog: **Voditelji organizatoričnega dela naj napravijo izpit, kateremu podlaga mora biti gradivo iz »Zlate knjige«. Tehnični vaditelji pa naj napravijo praktičen in teoretičen izpit. V svrhu teh izpitov naj se ustanove posebne komisije.**

VIII. VOLITVE.

Nato so se izvršile volitve, ki so izpadle sledeče:

a) Ožji odbor (predsedstvo).

Predsednik: Ivan Podlesnik (član Orla v Kranju in častni član predsedstva O. Z.).

I. podpredsednik: Jože Pirc (Ljubljana, Sv. Peter).

II. Podpredsednik: Jernej Hafner, (Kranj).

Tajnik: Janko Hočevar (Ljubljana, Sv. Jakob).

Taj. namestnik: Franc Poženel (Mo-ste).

Blagajnik: Lud. Tomazič (Ljubljana, Sv. Peter).

Blag. namestnik: Franc Slana (Ljublja-na-Sv. Peter).

Odborniki: dr. Matej Justin, dr. Josip Puntar, prof. Marko Bajuk, kaplan Tomaž Tavčar, Alojzij Grčar (vsi Ljubljana), Franc Furlan (Vrhnika), Janko Šranc (Jesenice), Franc Urbanc (Šmartno), Martin Penuz (Trbovlje), Ant. Lajovic (D. M. Polje).

b) širši odbor.

Vsi člani predsedstva in vsi okrožni predsedniki.

c) Razsodišče.

Franc Kovač, Jožef Stegel, Janko Kozaršek.

č) Blagajniški nadzorniki.

Dr. Franc Kržan, Terčelj, Lazar.

d) Vaditeljski zbor.

Načelnik: Pavel Kržan (Ljubljana, Sv. Peter).

Podnačelnik: Leopold Rihar (Ljubljana, Sv. Peter).

Vaditelji: Anton Kos, Ivo Pirc, Alojzij Lekan, Jožef Pavlič, Alfonz Valant, Stanko Velkavrh, Maks Peterlin, Franc Pavlin (vsi Ljubljana), Iv. Habe (Vič), Aleksander Jeločnik (Št. Vid nad Ljubljano), Iv. Kermauner (Celje), I. Brtoncelj (Jesenice).

e) Častni člani predsedstva O. Z.

Z velikim odobravanjem je bil sprejet predlog, da se izvoli prvi predsednik O. Z. brat dr. Lovro Pogačnik častnim članom predsedstva.

f) Zahvala.

Prvemu načelniku O. Z., br. Vojtehu Jeločniku, ki je med letom odložil načelstvo, se izreče zahvala za njegovo uspešno delo v prid Orlovske organizacije.

S tem je bil ta pomembni občni zbor, ki je trajal od 9. ure dopoldne, z malim opoldanskim presledkom, do 5. ure popoldne, zaključen. Po občnem zboru so ostali bratje Orli še skupaj ter se na prostem sestanku dogovorili še marsikaj v prosep Orlovske organizacije.

Polni navdušenja in trdnih sklepov za resno delo so se razšli.

Iz zamolčanih verzov.*

Vide.

1. V celici.

(Maja 1918.)

Zunaj je življenje,
zunaj je pomlad;
gora je zelena,
cvetje klije s trat.

Ptički žvrgolijo
svobodni, prosti;
jaz pa v tihi celi
štejem dolge dni.

Celica je moja
tiha kakor grob,
solncu, luči vanjo
je zabranjen vstop.

Okence edino
je zamreženo;
s prahom, pajčevino
je prepreženo.

Zid umazan, mrzel,
ta je moj mejaš,
dolg čas moj tovariš,
mrčes moj pajdaš.

Postelja so tla mi,
vzglavje na deskah;
vrata mi zapira
dvojnati zapah!

Vendar nisem kradel,
ropal, ne moril,
ter človeški družbi
nič nevaren bil.

Tudi domovine
svoje nisem izdal;
saj sem trikrat zanjo
v ogenj se podal!

* Te pesmi Vida Ambroziča smo povzeli iz »Naše Močie«, da jih otmemo delni pozabnosti. Lepa je posebno »Preki sod«, globoko občutena, topla, resnična. Kdor je občutil in živel grozo onih dni, jih bo razumel in občutil najbolj živo.

Srébrni mi dala
hrabrostni je znak.
Izdajalec njen ni
torej tak vojak!

— Kaj tedaj sem storil,
da kot ropar, tat
dihati zdaj moram
tu zapora smrad?

Švabu sem povedal
pikrih par resnic,
narodu pomoči
hotel do pravic!

In zato mi stopil
švabski birokrat
je na neupogljivi
in uporni vrat.

Ter me tri nedelje
d'jal pod varni ključ,
srkat zrak jetniški
v blagor mojih pljuč.

Toda ni me vklonil,
nikdar me ne bo;
ni duha mi vklenil,
če mi je telo!

Tisoč src sorodnih
zunaj jih imam,
akoravno v tihi
celici sem sam!

2. Preki sôd.

(Judenburški dogodki maja 1918.)

Solnce zemljo pomlajeno
boža raz nebesni svôd,
a nad našimi glavami
plava preki sod...

— Tam pod bregom, pod zelenim
trava pordečila je;
tam za zidom božje njive
zrasla pa gomila je.

Iz omreženih zre celic
mnog prepaden, bled obraz;
zunaj pa se v vsej krasoti
smeje maj — najlepši čas... —

3. Zima v maju.

(Spomin na 18. maj 1918.)

Maj v prelestnem svojem čaru
bedni zemlji se smehlja;
cvet opojni duh svoj širi,
ptiček poje, gozd šumlja.

— Ko vse krog življenje klije,
dvojno bridka zdi se smrt;
v zlatem solncu ves ožarjen
mračno zija grob odprt.

Ali užaljena »pravica«
je brez milosti; za greh
tri življenja v spravo hoče
ravno v maja zlatih dneh.

»Z Bogom, solnce zlatožarno,
z Bogom, dom in beli svet!
Z Bogom, dragi za gorami!« —
Govorijo brez besed...

Salvi dve — zelena trava
hipoma se pordeči;
troje mladih mož se zgrudi —
krivdo je omila kri.

— Naša kri je poškopila
tuje zemlje mladi cvet. —
Bog sodnik jim milši bodi
kakor ta jim bil je svet!

Volja obstanka in zakon propadanja.¹

I. B.

Volja živeti je pramoč vseh organskih bitij. Odkod je, na to materijalisti ne znajo odgovoriti. Oni vedo samo, da je. Mi katoličani to vemo. Vse rastline in živali se hočejo ohraniti, preko tega pa skrbijo za ohranitev vrste, rodu, plemena. Več živih bitij umre ravno zato, da potom tega poskrbi

za svoje potomce. Življenje posameznika je v tem oziru samo člen v verigi rodu.

Mnogo vrst živali in rastlin je v teku časa propadlo. Naše prirodopisno-zgodovinske zbirke so v tem oziru podobne pokopališčem bivših življenjskih oblik. Nikoli pa ni šlo v tako kratkem času toliko vrst v pogin, ko ravno v preteklem stoletju. Kar ne spada v sistem, to umre.

Najglobokejši vzrok velikega izumiranja v narodi je človeško koristolovstvo.

¹ Ta razprava je bila napisana in predavana že v letu 1912, in je zato po svojem proroškem koncu zanimiva. Prihodnjic bomo dodali še nekaj opazk: Ali je zmagalo Slovanstvo ali ne?

Človek se vpraša, zakaj bi mu ta ali ona reč služila, in razdere to, kar nasprotuje njegovi koristi. Stari človek ni bil dovolj močan za uničevanje, sedaj pa je postal samodržec v prirodi. In z žalostjo povedano, je človek zelo hud samodržec in slab gospodar. Koliko neštetihi smrti je prineslo odkritje Amerike, Avstralije in Afrike!

Živali in rastline se morajo prilagoditi človeškemu sistemu koristi, če hočejo ostati pri življenju. Domače živali so številneje ko nekaj, ker imamo koristi od njih. Toda njih obstanek nima nobenega lastnega smotra. Le v globokem morju so živali, ki so svobodne; toda časi tudi tja seže človek. Palme se ohranijo le, če dajo pridelkov, ki se dajo razpečati. Vsa narava se je obrnila in žari v popolnoma drugačni luči.

Kako pa vpliva ta sistem na ljudi same? Tudi tu je čutili eno in isto trdo silo. Avstralci, pritlikavci iz Afrike in prastanovalci Amerike, so ko posušeni potoki. Ti ljudje so stali pred odločitvijo, da se prilagodijo sistemu ali umrejo. Ker niso storili prvo, se je zgodilo drugo.

Mejtem, ko je evropsko ameriški civilizirani človek proglasil svet kot njegov, je tudi določil člene, po katerih sme živeti. Te zahteve so bile za divje ljudi iz pragozdov naše zemlje preveč. Pod evropsko vlado so nekateri kraji popolnoma propadli. Izgubili so voljo do življenja, moč in voljo za množitev rodu.

Tam seveda, kjer kapitalistično gibanje ni moglo razprostrti svojih korenin, ampak se je moralo opreti na višjo kulturo starega sistema, tam je to delovalo na razvoj ljudi blagodejno. To se je zgodilo z zapadno Evropo in Ameriko, in stopa sedaj posebno v Rusiji in na Balkanu na dan. Ljudstva se podvojijo, njih volja do obstanka se stopnjuje, njih moč proti smrti raste, oni doživijo svoj vrhunec. Življenjska možnost večjih narodov z višjo kulturo se more razviti le na temelju teh pojavov, ki sem jih pravkar omenil.

Kitajci in Indijci so ostali na stopnji srednjega veka. Niti male tehnike niso premagali. Če se bodo oprijeli modernega mehanizma, in če bodo pri njem zaživel ali poginili, to je ravno eno najbolj perečih vprašanj prihodnosti. Če bo prehod brez nevarnosti za njih pogin, tedaj bo nastala neznansko velika množica mehaniziranih ljudi, ki bodo preplavili svet s svojo civilizacijo in bo evropsko gospodstvo v nevarnosti, posebno če bodo v Evropi stopili v eno nadaljnjo stopnjo svojega razvoja dalje, kar bo pogubno zanje.

Čimbolj se tehnični sistem kapitalizma utrjuje, tembolj se predrugači človek, ki je v tem sistemu zaposlen in postaja misleč koristoloven inštrument. Volja obstanka izgublja na svoji naravni moči in postaja samo preračunjena modrost. To je ena bistvenih izprememb in nosi mnogo na sebi. Vprašanje o nazadovanju porodov je viden znak te druge perijode kapitalističnega sistema, to je znak začetka propadanja. Zmaga nad naravo se maščuje nad zmagovalci samimi. Iz napredujoče tehnike se porodi uničujoča tehnika.

In koncem vseh koncev stoji človeštvo pred praznim prostorom: propad po višku. Zakaj vse to, kar se je mislilo, delalo, upalo, žrtvovalo, če potem, ko preteče določena doba, postanejo vladajoči narodi trudni življenja, nezmožni nadaljnega napredka. Francoska kaže, kako težko se je po doseženem višku in padcu zopet dvigniti. »In kaj bo naša bodočnost?« se je vprašal nek Nemec. Samovladje ubije voljo do življenja...

Kdor ne napreduje, ta nazaduje. Vrhunca ni! Kdor se hoče ohraniti, mora še dalje. In vendar narodi ne morejo dalje. Nek zakon je, ki se je postavil v nasprotje z voljo obstanka in to je zakon propadanja.

Začetek, višek, padec, to je tista svetovna prirodna drama v slednji še tako neznatni stvari. Ko bitje doseže svoj višek in je izvršilo poslanstvo, ki je je imelo, tedaj sledi padec.

Narodi pridejo in gredo. Huni, Obri in Rimljani. Napredovali so z naglimi koraki, dvigali se višje in višje in propadli. Isto se je zgodilo z Grki. Danes imamo pred sabo narode, ki se vzdržujejo samo po umetnem načinu: Turki in Mažari.

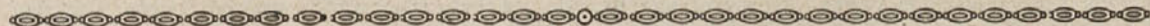
Danes so na vrhuncu Nemci in s tem so se zapisali tudi propadanju. Vzrastli so nenadoma in pali bodo nenadoma. Napredek so si osvojili in začeli že sami uvidevati, da njih moč do življenja in njih volja pešata in da nimajo več prave naravne kreposti. Bliža se njih pogin. V teku sto let bo njih naloga dovršena.

Kaj pa potem? Na Balkanu in v Rusiji spe moč, ki se že pripravljajo; kakor hitro bodo dovolj zrahljane vezi, bodo planile na dan in osvojile ves napredek, preplavile bodo Evropo s svojo civilizacijo in kulturo in izvršile svojo nalogo. Prišel bo čas, ki zori in ki ga ne bo mogla odvrniti nobena sila. Ne bo preteklo 50 let, ko bo nastal požar. Rusija bo planila na Nemčijo in Avstrijo s pomočjo Francije in Srbije. Balkan in Rusija se bosta strnila — če ne

tedaj, pa eno dobo pozneje. Takrat se bo uresničilo: Slovan bo vladal, Slovan bo tiranil, Slovan bo vse, Slovan bo bog.

Koliko časa? Kdo ve? Rusija bo morala prva žrtvovati Azijo rodovom vzhajajočega solnca. Tam spe moči, ki bodo najzadnje preplavile svet. Ko bo Slovana objel zakon propadanja, bodo prišli azijski rodovi in preplavili našo poloblo; zavladali bodo oni in prinesli svojo kulturo in svojo civilizacijo.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Odkar se je poživil naš tel. odsek Orel v Zagorju ob Savi, še nismo podali v javnost nobenega poročila. Evo ti malega pregleda čez naše delovanje. Že pred vojno je tu obstajala sicer majhna, a čvrsta četa fantov-Orlov, katere je pa večinoma pobrala svetovna vojna v svoje smrtno okrilje, drugi so pa obupali vsled vojnih žalostnih razmer, tako da so posečali dvorano samo le še otroci Marijinega vrtca. Dolga leta je trajala ta grozna morija, in vsa ta dolga leta je spalo delo našega telovadnega odseka Orla. Da, delo je spalo, toda orlovske ideje in duh, katerega so nam vcepili v naša srca še pred vojno pri naraščaju, ni spal in ni miroval. Vedno je tlelo in tlelo, in tako je enkrat izbruhnil ogenj. To je bil V. občni zbor tel. odseka Orla v Zagorju ob Savi dne 8. decembra 1918. Na zborovanje smo povabili vse fante, ki so že preje bili člani odseka, ter druge, o katerih se je vedelo, da jih še niso dobili naši nasprotniki v svoje mreže. Zbralo se je čez 30 fantov, samih zavednih in s polnimi idejami za bodoče delovanje v odseku. Ker predsednik ni bil navzoč, je otvoril zborovanje prejšnji brat načelnik Janko Hrastelj, ki je s toplimi besedami razložil novodošlim fantom, kakšno delo jih čaka v odseku, pomen in katere koristi imajo od njega. Po daljši debati in živahnem razgovoru smo si izbrali in izvolili sledeči odbor: Predsednik brat Anton Oman, kaplan; podpredsednik Ivan Forte; tajnik Joža Hrastelj; blagajnik Vojteh Mecilovšek; odborniki so: Franc Kokelj, kaplan, Razboršek Franc, Bren Franc. Nato smo se še dolgo v noč razgovarjali, kako in kaj naj začnemo, da preje pridemo do zaželjenega cilja. Ker še ta čas nismo imeli nobenega izvežbanega načelnika, da bi kaj tehnično delovali, smo morali čakati na orlovski tečaj v Ljubljani, katerega so se udeležili trije bratje Orli. Do tega časa smo se bavili le z dramatikom, katera nam je tudi dala prav lep uspeh. Prvič so se fantje navadili in izobrazili nastopati javno na odru, drugič smo se pa tudi gmotno dobro podprli. In ker nam je ta dvorana precej premajhna, smo začeli misliti na kaj večjega, zato nameravamo prizidati nanovo večjo dvorano in telovadnico. Bog daj, da bi drugo leto že lahko rekli: naše besede in naši upi niso bili zastonj. Sedaj se pa prav pridno vadimo v sedanji telovadnici. Zato Vam kličem, bratje Orli, da pridno in pogumno zahajate v telovadnico, boste videli, da se bomo v telovadbi še bolj združili, ko bomo delovali vsi ko en stroj, da bomo vsi eno, in to bo moč, ki je ne bo zlomil noben vihar. Na zdar!

Vrhnika. Vrhniki »Orel« se je močno poživil. Ima okrog 30 rednih telovadcev in do 150 fantičkov naraščaja. — Fantje se pripravljajo za

Kaj pa bo potem? Na to vprašanje je težko odgovoriti.

Nastane samo še vprašanje, če je to dejstvo tragično ali ne. Čemu? Dovršili bomo svojo nalogo v zgodovini s svojim delom in umom, umrli bomo z zavestjo, da smo storili svojo dolžnost kot posamezniki in kot člani velikega slovanskega plemena pred Bogom in pred svetom in ta zavest naj bo naše plačilo.

igro »Črnošolec«. — Zapustil nas je vzoren telovadec, vaditelj naraščaja br. Janko Grampovčan. Šel je na novo službo v Kamnik, kjer bo gotovo deloval pri tamošnjem Orlu. Mi ga bomo zelo pogrešali, zlasti pri naraščaju. — Bratje, na delo, ki je tako veselo in lepo kakor mesec maj, zlasti Vi, starejši: otriesite se predsodkov in delajte za organizacijo, ki jo je samo veselje in mladost... Na Veliko nedeljo smo imeli ustanovni občni zbor Orlic. Pristopilo je takoj 67 deklet. Telovadbe se udeležuje redno 40 deklet, in sicer vsako nedeljo popoldne v telovadnici nove ljudske šole. Poučujeta za sedaj br. Petrovčič in br. Furlan. — Predsednica je gđc. Jelica Marolt; načelnica gđc. Mira Premk. — Dekletom želimo mnogo uspehov iz celega srca! Naučite se vztrajnosti pri svojem delu, kar Vam bode prišlo v poznejšem življenju tolikokrat prav! Pokažite fantom, da ste jim enako vredne v vsakem oziru! — Iskren pozdrav in bratovski: Na zdar!

Naš dan.

(Dopis iz št. Vida.)

Dne 9. maja leta 1907. na praznik Vnebohoda Gospodovega smo prvič pohiteli šentviški Orli na Šmarno goro. Pred menoj leži odsekova kronika, v kateri je temu dnevu posvečena cela stran. Iz zapisnika je razvidno, da je bil to sploh naš prvi izlet, katerega se nas je udeležilo 38 fantov v telovadnih srajcah, okrašenih s trobojnicami. Nazaj smo šli skozi Medvode, kjer smo pred Tometovo gostilno nastopili s svojimi prvimi prostimi vajami. Ta dan smo izvolili šmarnogorsko Kraljico za svojo Zaščitnico in ji obljubili, vsako leto prvo majevo nedeljo prihiteti k njej, da se ji poklonimo in jo prosimo varstva.

Drugo leto dne 2. maja leta 1908. je izhajala že »Mladost«, katera je prinesla navdušeno vabilo za ta izlet in se ga je poleg našega tudi ljubljanski odsek častno udeležil. Nazaj grede smo se ustavili v Šmartnem pri Drmastiju, kjer smo položili temelj tamošnjemu Orlu, kateri se je potem tisto leto ustanovil.

Tako je bilo potem vsako leto. Vsako leto nas je bilo več in je bil izlet bolj slovesen. Sedmo leto leta 1913. se je izpremenil v pravo okrožno orlovsko manifestacijo. Udeležilo se je izleta deset odsekov, med njimi D. M. Poljski s svojo godbo. Zdelo se je, da spremlja orlovsko misel poseben blagoslov, kakor da čuva nad njo njena Zaščitnica Marija Šmarnogorska.

Takrat je prihrumela vojna vihra. Strah in groza sta bili njeni spremljevalki. Fantje smo se razkropili po svetu in popadali v razburkane valove. Kdo nas je v stanu rešiti? Kdo je utegnil

misлити na orlovstvo? V obupu in smrtnem strahu nas je včasih kakor sanje objel spomin na Šmarno goro in na naše shode zato, da smo bili še bolj žalostni, da smo še bolj čutili nesrečo. In smrt je brusila koso in kosila — in padali so naši fantje drug za drugim. Naši najboljši fantje!

Nikoli več se ne povrne ona skrivnostna, očarajoča prva majeva nedelja!

In vendar je prišla, vsa lepa, še lepša kakor včasih, še bolj iskrena in prisrčna!

Nedelja 4. maja je bil za nas šentviške Orle naš dan, najlepši dan, kar smo jih doslej doživeli. Pozdravili smo pri nas naše brate iz okolice, katerih že pet let nismo videli. Ne vseh, veliko jih ni bilo, ker vzela jih je vojska. Ali mesto njih so bili drugi, novi, mlajši, kateri so ubrali orlovska pota. Pozdravili smo jih prisrčno, kakor pozdravi brat brata. Po vsem, kar je prišlo od nas in kar smo doživeli v tem času, smo čutili vsi, da smo šele sedaj pravi Orli, da je ni sile, ki bi nas strla. Nismo bodrili drug drugega; kdor je danes Orel, on je cel Orel in bo sam vnel druge, ki še niso! Orlovstvo je šlo skozi ogenj preizkušnje in je preizkušnjo dobro prestalo. Zato stopa z novim, krepkim korakom zopet naprej!

Kakor božji blagoslov so se nam zdele kaplje dežja, ki je v jutranjem hladu porosil zemljo. Koj nato je zažarelo majevo solnce in nas prijazno pozdravljalo ves dan, kakor da se tudi ono veseli našega vstajanja, našega življenja. Vrla jeseniška godba je zaigrala našo himno in razvrstil se je dolg sprevod skozi praznično ozaljšan Št. Vid. Ta sprevod! Če si pogledal te Orle, te junake, če si jim pogledal v vedro čelo, jasne oči, bral si v njih silo življenja. Nikoli in nobeden nas ne bo uničil! — Narava je vstajala v vsej svoji krasoti — kakor da je čez noč vstalo novo življenje iz groba, da ti je duša vriskala. Kdo bi si bil lani to mislil!

Nevede kdaj in kako smo prišli na Šmarno goro, in gori nas je tisočera množica ljudstva prisrčno pozdravila. Mi pa smo pohiteli pred Marijin oltar, da se ji zahvalimo za današnji dan. — Bodi zahvaljena, naša Zaščitnica, za to, kar smo prestali in ostali!

Fantovski tabor. Kakor cvetoča vigrad je bilo, če si pogledal iz višine na gibajočo množico. Rdeče čepice, pisane rute, veseli obrazi. Brat profesor Puntar, fant med fanti, je povzel besedo. Slišali ste ga, kaj bi vam pravil. Vesel je bil naše mlade svobode, a še bolj bi bil, da nam je ne kali požrešni tujec. Toda narava gre svojo pot. Kaj so zveneče besede, kaj puške, kaj topovi proti živi misli? In drugi govorniki. Vse, kar so povedali, nam je bilo znano že poprej, ali vendar zmirom novo in bi še in še radi slišali. Zdelo se nam je, da slišimo stare glasove v novi obliki, primerni novemu času, in naša srca so zopet enkrat kipele navdušenosti. Kakor živ slab zgled je takrat nastopilo par pijanih fantov iz okolice, ki so nahujskani skušali motiti govornike in napraviti rabuko. Ti fantje so nam klical glasno, kako potreben je Orel in koliko dela ga čaka še med fanti. Žal nam je bilo teh fantov! V njih smo videli vso nesrečo, ki nam jo je zapustila vojska. Za celoten vtis je bilo dobro tudi to. — V dolini krog nas se je razprostirala lepa naša domovina prvič svobodna na to nedeljo. Še ječe bratje v okovih, ali pravica in čast bosta končno osvobodila tudi te. Na Gori kraljuje naša Zaščitnica, okrog nje pa cvet fantovstva, ki je boju za pravico že privajen.

Godba je zasvirala »Lepo našo domovino« in iz tisočerihi prsi je kipeło kakor molitev, kakor sveta prisega zvestobe naši domovini.

In odšli smo. Pod Goro so se vrste združile

in kakor zmagoslavna armada korakale v Št. Vid ter se ustavile šele na vrtu naše telovadnice. Kdor je šel mimo, se je ustavil začuden, kaj to pomeni. Ej, Št. Vid je videl že marsikaj, ali na tako reč, v tem času ni bil pripravljen. Te in one reči je zmanjkalo, a treba je bilo potrpeti. — Ali glavni namen je bil izlet na Goro, in ta se nam je popolnoma posrečil.

Pri razhodu smo ponovili prisego zvestobe našim orlovskim ciljem. Orlovski duh bomo širili med fanti, med fanti, ki ga še ne poznajo, ali pa so se mu izneverili. Z orlovskim duhom bomo prepeljali našo svobodno domovino in ji na njem zidali bodočnost.

Pravijo, da se bliža prevrat. Dobro. Orli smo pripravljeno! Kdor je navajen dela, žrtev, kdor dela nesebično in pošteno, njemu se ni bati prevratov.

Bratje! Bodimo močni, junaški! Mogočno zaščitnico imamo. Na svidenje zopet drugo leto na Šmarni gori na »Naš dan«!

Komenda. Nekaj je bila Komenda živo središče kamniškega okrožja Orlov. Njegov načelnik br. Iv. Štrcin je bil duša orlovske organizacije. Po osvobojenju domovine pa je postal poslanec narodnega predstavništva v Belgradu. Čestitamo mul Ponosni smo nanj; iz naših vrst je vzrastel!

A žal, da je odšel... Že smo mislili, da bomo zaspali menda spanje pravičnega. Toda naša orlovska zavest, naša načela nam niso dala miru.

Že pozimi smo imeli skozi dva meseca fantovske večere. Pri velikonočni procesiji nas je 16 nastopilo v kroju. In to je dalo ognja. Sedaj smo začeli z redno tedensko telovadbo in rednimi poučnimi predavanji. Izvolili smo si delavno načelstvo. Ne manjka nam poguma — 35 nas je Orlov, nekaj starih, nekaj izrastlih iz naraščaja. Število naraščaja šteje 44 članov. Bratje, pogum! Naj bo Komenda, kakor preje, tako tudi vnaprej zvezda vodnica za naše okrožje. Kdor bi bil rad »fant od fare«, pridi v naše vrste!

Iz Dola pri Ljubljani. Pri nas smo poživili Odsek na občnem zboru dne 15. decembra 1918. Rednih članov se je priglasilo le 28 in še od teh jih je pet moralo nazaj k vojakom. Redno vsak četrtek zvečer imamo bratski sestanek. Najprej se vrši telovadba, potem imamo kak govor in nazadnje se o vsem važnem prosto razgovorimo. »Mladost« ima pri nas 12 naročnikov. Izmed bratov Orlov jih je 10 v Mar. družbi. Ob nedeljah so skoraj redno v društvu predavanja, tudi knjižnico smo lepo izpopolnili. Beremo radi tudi »Zlato dobo«. Nekaj bratov Orlov obiskuje tudi društveni tečaj, v katerem se poučuje slovenščina, računstvo, zgodovina in zdravstvo. Prejšnje brate Orle, ki so pred vojsko vneto delali, vabimo, da se nam zopet pridružijo.

Vrhnika. Par let je že minulo, odkar smo se zadnjič oglasili v »Mladosti«. Ko se je končala vojna, smo imeli ustanovni občni zbor. Bil je klaverno obiskan. Šest fantov se ga je udeležilo. Skoro smo bili na tem, da obupamo. Hoteli smo že razpustiti odsek. Od nobene strani, bodisi od te ali one, ni bilo čuti bodrilne besede. Sami črni pogledi, nezaupnost je gledala na nas mladeniče. Nismo obupali. Začeli smo s telovadbo. Trije, štirje smo zahajali v telovadnico. Nismo pa mogli telovaditi. Ranjene roke, noge nam niso dopuščale. Ugibali smo, s čim bi poživili naš odsek. Pa nam pride v glavo misel: začeti z naraščajem. Doživeli smo prve uspehe. Naš naraščaj ni sicer še dovršen, a šteje danes 50 izvenšolskega in 80 šolskega naraščaja. Naraščaj se je jel poživljati. Naučil se je bil prostih vaj, ter začel prirejati izlete

v naravo in igre na prostem. K telovadnim uram pa so začeli počasi cepati tudi bivši naši člani naraščaja. Na cvetno nedeljo smo sklicali izredni občni zbor našega celokupnega okrožja v Ligojni, hoteč zbuditi na ta način ondotni odsek. Posrečilo se nam je brilantno. Tega občnega zbora so se udeležili naši člani in Horjulci, Borovnica, Pre-serje, Stara Vrhnika se ga niso udeležila. Zato je bilo pa udeležencev teh treh odsekov tem večje. Okoli 60 fantov je bilo navzočih. Predsedstvo je sprejel brat Ign. Hren. Ravno isti dan je priredil tudi naraščaj teh treh odsekov izlet tjakaj. Bilo je približno 200 dečkov navzočih. Orlovska misel pri nas se je poživila in je dosegla svoj višek z ustanovitvijo ženskega telovadnega odseka. Na Veliko nedeljo so imele gđč. svoj ustanovni občni zbor. Priglasilo se je k telovadbi 40 rednih članic in 30 podpornic. Za predsednico je bila izvoljena soglasno gđč. dr. Maroltova. Nato se je konstituiral odbor. Za načelnico je bila pri vzklicni volitvi izvoljena gđč. Mira Premkova. — Delo dveh mesecv je obrodilo. Kljub vsem oviram in zaprekam in vsem nevarnostim, katere je moral prestati naš Orel, je ozdravel. Ne bojimo se nikogar več! Mi Orli — smo čist rod. V naših gnezdih ne trpimo tujih ptic. Lepo pripoveduje sv. Avguštin: Kadar orel preizkuša svoje mladiče, če se v njihovih žilah pretaka res pristna orlovska kri, jih vzame med svoje krepplje, ter jih ponese visoko gori proti opoldanskemu solncu. Vroče je to solnce in ga drži svojega mladiča minuto dolgo, da isti s svojimi bistrimi očmi gleda v žgoče solnce. Ako je res pravi orlič, vzdrži ta pogled, če pa ni, zapre oči, a stari orel ga izpusti na tla iz velikanske višočine, da se ubije. In to ponavlja pri vseh mladičih. Tako bo storil naš Orel. Kakor ljubi ptič orel solčno svetlobo, tako jo ljubimo tudi mi. Kdor je našega zaroda, se ne boji solncal

Horjul. Tudi naš Orel se je poživil — deluje zopet prav živahno. Telovadi dvakrat na teden, enkrat na teden ima fantovske večere. Zbira tudi naraščaj in ga vežba. Rednih članov ima 25. Upamo, da jih še nekaj dobimo. S prostorom smo sicer nekoliko omejeni — pa bo že boljše, ko posije pomladansko solnce — šli bomo v prosto naravo.

Bratje na delo; korajža velja! Več in obširneje prihodnjic! — Nazdar!

Stari trg pri Ložu. Društveno življenje, ki je za časa vojne skoraj popolnoma zaspalo, se zopet oživlja. Posebno pa se okrepuje telovadni odsek Orel. Telovadne vaje pod spretnim vodstvom brata Gornika so redno vsak teden po dvakrat. Enako tudi vaje za tamburanje in petje po dvakrat na teden. Poučuje č. g. kaplan Klemenčič.

Tudi s predstavami na odru napredujemo. Predpustom se je uprizorila igra »Naša kri«, ki je dobro uspela. Ženski in pa mešan zbor je zapel več krasnih pesmi. O Veliki noči smo igrali igro s petjem »Revček Andrejček«, ki je dobro uspela.

K Orlovkemu tečaju v Ljubljano smo poslali dva brata kot zastopnika Starotrškega Orla.

Tako živimo in se razveseljujemo s poštenimi zabavami, ki so nam poleg tega še v korist in izobrazbo. Le to nas boli, da je žalibog še pre-mnogo takih, ki nečejo priti pod naše krilo, bodisi iz tega ali onega praznega vzroka.

Kličemo in pozivljamo tudi brate sosede, naj se dvignejo tudi oni. Fantovska čast zahteva, da sedaj v teh resnih časih ne spimo. V složi je moč! Združimo in organizirajmo svoje telesne in duševne moči, v korist in izobrazbo sebi, svojemu ljudstvu, ter naši novorojeni domovini Jugoslaviji! Na zdar! — Starotrški Orel.

Drobiž.

Nekaj nasvetov.

Štiri leta smo takorekoč prespali glede društvenega življenja. Borili smo se le za obstanek, za kosček grenkega kruha, kateri je bil od dne do dne manjši. Temne misli so se valile po naših glavah, s strahom in trepetom smo gledali v bodočnost, kaj nam ta prinese, ali smrt ali lepše življenje? Tudi danes še nismo na jasnem, pa vendar se v naši duši bistrijo upi na boljše čase in pričelo se je že lepo mlado upopolno društveno življenje. Svež zrak je zavel na našem izobraževalnem polju v telovadnicah itd.

Kar sem čul že pred vojsko, namreč tožbo v mnogih krajih od društvenih odbornikov, to se nadaljuje še danes: »Naše izobraževalno društvo, naš odsek Orla, oboje bi veliko bolj uspevalo, če bi se zato bolj zanimal gg. župnik ali kaplan.« K temu pripomnim to-le: Duhovnik je mnogokrat tako zaposlen s cerkvenim in pisarniškim delom, da mnogokrat nima časa misliti na drugo.

Pametni in marljivi odborniki, ki se zavedajo svojega poklica, naj vodijo samostojno društvene posle, duhovnik naj jim bode le kot dober svetovalec.

V marsikaterem kraju se dogaja, da je društveni odbor preveč ponosen in malo uvažuje druge člane. To so žalostni pojavi. Tak odbor je nesreča za društvo in bode kmalu ostal sam.

Zlasti pri telovadnem odseku Orlu morata biti predsednik in načelnik do drugih bratov pri-

jazna ter mehka kot vosek, ker le na ta način si bosta pridobila zaupanje in bo število vedno bolj raslo. Potreben opomin ali svarilo mora biti prijazen, tako da nikogar ne žali. Dostikrat predsednik ali načelnik zagreši, da člani zapuste telovadnico, zato, ker je preveč ošaben.

Kdor je res pravi Orel ali član katoliškega društva, se mora vedno javno pokazati kot takega ob vsaki priliki, pred kakršnimkoli nasprotnikom.

Orel naj bode vojščak za vsako dobro stvar. On se mora potegniti za svojo čast in za čast vsega krščanskega ljudstva. Orel naj bode kot glaseč zvon, ki naj vabi vse poštene fante pod svoj prapor.

Velike važnosti je in mnogo uspeha rodi, ako dobri fantje in možje zahajajo med mlajše fantiče in radi z njimi kramljajo. Kako so te veseli taki fantiči, ako z njimi prijazno govoriš. Srce ti popolnoma razkrije, pa ga popolnoma spoznaš. Če vidiš na njem kaj slabega, ga posvariš s prijazno besedo in si jo bode bolje zapomnil, kakor bi jo slišal v cerkvi. Ako ga spoznaš za dobrega, ga lepo pohvališ ter povabiš v društvo k naraščaju, on pa ti jih bode še pet seboj pripeljal.

Pravemu Orlu ali članu katoliškega društva se mora smiliti vsak mladenič, ki je zašel med spridene tovariše, da ga vlačijo po gostilnah, da zapravlja zdravje s ponočevanjem, s pijančevanjem itd. Kdor je le po imenu naš in ne gleda

nič na korist drugih, ta je sovražnik ne samo naš, ampak cele človeške družbe, pa naj bode kdorkoli.

Naš nepozabni dr. Krek je mnogokrat poudarjal, koliko lahko dobrega stori v javnem življenju dober krščanski mož ali mladenič s svojim nastopom. Večkrat napravi boljši vtis na poslušalce govor lajka ko govor duhovnika.

Ni pa potreba, da si govornik ali bogve kako politično izobražen. Ako prideš med ljudi, ki zabavljajo čez stvari, ki so tebi drage, čez vero ali naša društva, se dvigni in povej, da ti ni ljubo poslušati ga in pokaži svoje prepričanje, pa bodeš videl, da te bodo pohvalili celo tvoji nasprotniki.

Najgrše in najžalostnejše pa je od našega moža ali fanta, če vse neslane opazke, šale in zabavljice čez vero in naša društva tiho posluša v kakšnem kotu, se celo smeje, kima in odobrava. Ako si kristjan, Orel ali član kakšnega našega društva, te mora zboti vsaka zabavljica, če gre napram tvojim načelom.

Ne pravim, da se pripravaj ali kregaj z nasprotniki, ne. Samo puško ne vrzi v koruzo takrat, ko se je treba postaviti v bran in se pokazati junaka.

Še nekaj, kar velja našim bratom Orlom in sploh krščanskomišlečim ljudem, kar pa sedanji moderni svet opušča: Srečavam delavce na cesti ob večeru, ko se oglasi zvon, ki zvoni Ave Marijo. Ali se kdo zmeni za to? Izmed sto ljudi komaj eden sname klobuk z glave, pa še tisti le takrat, če ga nihče ne vidi. Kako težko se človeku stori, ko gre z mnogimi, a samo za njega velja zvon, samo on naj moli večerno molitev, drugi ga pa še začudeno gledajo, čemu se je odkril.

Kako genljivo pa je gledati pobožnega kmetiča na deželi, ko gre mimo znamenja, se spoštljivo odkrije, postoji in tiho zaprosi Križanega za blagoslov. Ko se oglasi zvon, ustavi konje na polju ali cesti, sname klobuk on in vsi njegovi sodelavci ter molijo večerno molitev Ave Marijo. Kako veseli in srečni so ti ljudje!

Tudi »črni« dan ni brez solnca.

(Iz soške doline.)

Bratje! Časopisi so nam naznanili »črni« dan! Vi to dobro veste, da se je vršil prvi zvezni občni zbor po vojnih letih v ozračju »črnega« dneva.

Toliko slavljenja zapadna demokracija — je obsodila nad pol milijona istokrvnih bratov v suženjstvo in istočasno slepila ves omikan svet o samoodločbi, demokraciji in ovoboju.

Pa tudi ta, mislim, zadnja preizkušnja, preden stopi zedinjen Slovan na Balkanu pred omikan svet kot sestavljajoči njegov del — ne bo brez pomena za bodoči razvoj in smer našega udejstvovanja.

Orli, meni se zdi — da bomo morali naš rod dvigniti, izobraževati vse drugače, ko po takozvani zapadni kulturi.

V morju krvi, v strašnih zmedah severnih Slovanov se poraja nova, če naj tako rečem — slovanska kultura.

Menim, da je bilo v juniju predlanskega leta. Bil sem na dopustu. Rusija je bila po nemški sodbi na tleh, brat tovariš, ki je bil tudi iste dni doma, mi je pa zavestno rekel: »Rusija je zmaga! Videl boš, da je tako.« Kmalu sem bil tudi jaz njegovega mnenja.

Ne pritrjujem v vsem boljševikom, ali v tem stremljenju je tudi toliko naravnega, občečloveškega — da obstanem in preišljujem.

Meni se zdi, da bo zgodovina svetovne vojne vsebovala največji del — popis in vzrok ruske revolucije, njen uspeh in splošen pomen za celi svet. Danes še preračunati ne moremo niti oddaleč, kje in kdaj se ta tok ustavi — in kakšen vpliv bo imel na vse narode na svetu.

Eno je gotovo: militarizem — bo izginil, mora izginiti!

Drugo je gotovo: narodi si bodo sami odločili meje.

Tretje: trpečji delavski in kmetijski sloj bo vodil narode in človeško družbo.

Mi to vemo, skrbimo, da bo celi narod tudi to vedel!

Diplomati — zbogom!

Bratom Orlom, osobito vojakom!

Bratje, danes pa par besedi Vam. Strašni bojni metež nas je razmetaval na vseh štirih vetrovih. Trpeli smo toliko, da človeku pri spominu na prestane muke vstajajo lasje.

Ta doba grozovitosti nam je vtisnila v srce poseben strah ali mrznost do vojaščine, gospostva (do vlade), iz tega je sledila nepokorščina in iz nje se je pa razvil splošen nered. V tem neredu se je šopirilo oderuštvo, zginil je pojem o osebnih lastninah. Z eno besedo: nastala je cela anarhija. To je gotovim ljudem tako ugajalo in se jim pri ljubilo, da se celo sedaj, ko se je celo razburjenje nekoliko poleglo, še vedno vdajajo mislim, kako bi ne bilo treba delati, ne se truditi, ampak udobno bi ležali, jedli in seveda tudi pošteno pili. To bi bilo po njihovem mnenju nekaj krasnega. Seveda tega ne pomislijo, kaj bi počeli potem oni, ki bi bili s tem dejanjem prizadeti. Ne pomislijo, da smo danes z živežem še slabo preskrbljeni. Kaj bi napravili oni revni sloji, ki so navezani na prehranjevalni urad. Ne pomislijo, da bi tisoči stradali ter od gladu prisiljeni pričeli z nasiljem jemati drug drugemu od ust grizlje, ki si ga je v potu svojega obraza prisluzil. Vsega tega ne pomislijo, da ako je kdaj potrebno — je to danes, da se vsak poprime dela in prisluži in pridela toliko, kolikor potrebujemo za prehrano.

Ako stvar razmišljujemo dalje, pomislimo, kaj bo, ako se posreči gotovim elementom, da se napravi še strašnejši preobrat v ti razbiti Evropi, da vzplamti splošna revolucija? Danes manjka živeža, ko se še po deželi in kmetih pridno dela, ko se kmetsko ljudstvo trudi še od zore do mraka za vsakdanji kruh. Kaj pa potem, ako se napravi splošen požar, mislite, da bo potem tudi kmet delal in se trudil na svoji zemlji? Tudi on se bo pridružil ti tolpi in delal z njo vred. Kaj bo posledica tega? Splošno pomanjkanje — prazni hlevi in žitnice, razbite prodajalne in skladišča. Pod vsem pa omagano človeštvo.

Zato je pa neobhodno potrebno, prijatelji reda in vsi razsodni člani človeške družbe — preišljujte, učite in poučujte nevedno ljudstvo na posledice, katere nam bi prinesla anarhija. Povejte ljudstvu, da se z razsodnostjo več doseže, ko pa z nasiljem; poučujte prav posebno vojake, da se ne bodo dali zapeljati blestečim besedam, da ne bodo pokopavali svojih in očetovih domov, ne preganjali svojih sorodnikov z beraško palico po svetu.

Vam, fantje, pa kličem: Le naprej k delu in redu, da se naseli blagostanje med nami, potem ne bo treba nobenemu stradati, ampak si bo vsak s poštenim delom prisluzil tudi pošten kruh. Na zdar!

Slovanski greh.

(Dalje.)

A. Komlanec.

Ciril je ostal v Rimu. Pokopali so ga kmalu po škofovem posvečenju. Dovršil je svojo nalogo na zemlji. Uresničil je tisto polovico cerkveno-kulturne ideje slovanskega kneza, s katero je res utemeljil duševno kulturo slovansko. Določil je pismenke, ki so soglašale z lastnostmi slovanskega jezika, zapustil prve slovansko pisane knjige in vlil vanje večno resnično in večno odločilno vsebino prave vere, iz katere bi imela rasti bodočnost Slovanov in nov blagoslov sveta.

Novoposvečeni duhovniki, njegovi in Metodovi učenci, so znali brati in pisati slovansko. Slovanska književnost je bila zasnovana brez najmanjše strupene primesi in škodljive vsebine.

Misel in delo kneza Rastislava je postala resnično življenje. **Krščanska kultura v zvezi s papežem zagotavlja Slovanom politično in narodno samostojnost in veličino.**

To je ideja po duhu največjega slovanskega vladarja. Tisti, s čegar pomočjo je imela ideja postati neuničljiva resničnost, se je vračal. Metod je prihajal iz Rima kot nadškof slovanskega sveta. Kdo zabrani, da postane, potem ko je postal Metod slovanski primas, Rastislav car slovanski?

II.

SVETOPOLK.

Usoda človeška, kdo te ima v rokah? Kdo te vodi, genij narodov? Kdo zaliva tvoje drevo? Kdo je kriv, če ti porjavi listje, če je črvivo tvoje sadje? Na čegavi glavi leži, če jokajo tvoji otroci? Na čegavo dušo se sesedajo njih stoletne solze, njih vekovita tema, njih mračno bivališče? Kdo vas je spravil v bizantinsko sužnost, o Slovani? Kdo je pripeljal nad vas tatarske kane? Zakaj so skrunili vaše device? Kdo je kriv, da niste bile srečne matere srečnih potomcev? Nad kom vpijete pred sodnim stolom, da so vas vlačili po svoji volji najgrši med mongolskimi

divjaki, spali v vaših posteljah in postiljali steze z vašimi sinovi? Komu bo gorela duša za šeststoletno tatarsko sužnost, za štiristoletno turško sužnost? Da ste morali biti vi, ki ste bili poklicani od Boga za gospodarje sveta, strežniki živim in da so bili biki in prašiči vaši gospodarji? Koder bi imele rasti rože, vidim sledove krvi, Koder bi imeli teči studenci, vidim solze boli. Koder bi imeli igrati prosti otroci, vidim viseti robske okove.

Ko bi pokazal mlakužam, širokim, komaj nepreglednim močvirjem, niso to navadne sesedline voda, tisočletno zbiranje slovanske krvi je, ki trohni in se useda in kaplja zopet znova, ko bi pokazal čudnim neštevilnim krvavim mehurjem, več jih je kot listja na drevju, ko bi jim predstavil krivca, ki jih je preлил in premenil v trohno, ali se ne bi zlile vse kaplje tisočletnih sužnih dni v eno samo kletev?

Ko bi v zrcalu reke Volge in Dnjepra in Dnjestra in Marice in Drine in Save in Drave in Donave in Visle in Odre in Labe ogledal krivec svoj obraz pa zapazil, da so te vode solze brezštevilnega konca in bi mu postalo jasno v valovih tisočletnih robskih let, da je te vode slovanskih bolečin on iztislil iz tistega lepega kraja človeških lic, odkoder sije sreča, solnce, zvezde, nebesa pri ljudeh, kjer ni bilo krivca. Kakšno besedo bi mu zašumeli valovi bolečin slovanskih stoletij, ko bi se v njih ogledal?

Ko bi začel hoditi po zemlji, daleč, kamor se ne vidi, če človek hodi leto dni in še eno in še, pa bi rekel: »moram prehoditi to zemljo.« Ko bi hodil čez te krajine ravnin in hribov, dolin in gorovja zasek in zavinkov, polja in šum, gozdov in pustinj in povesod, bi mu noge zadevale ob robidovje. O ne ob robidovje, ampak ob vrvi, ob jermene, ob verige, ob uteže, ob kovaška nakla, kjer so jih kovali, in hodil bi tri leta. Ni konca. In bi zavil na stran in počez, ni steze, kjer bi ne ležale. In bi

šel nazaj 9 let in 99 let in 900 let, celih 1000 let, pa bi dobila glas vsa mučila in mučilnice in zavpile kakor morje tisočletnega gorja. Ni je steze, kjer bi ga ne bilo, in ni ga števila, ki bi ga preštelo. Ko bi zabučal jek kakor jek, ki se stoletja nabira, kakšno sodbo bi zabučal slovan-skemu grehu — knezu Svetopolku?

Knez Rastislav je s tako temeljito osnovo začel in čez največje težave tudi izpeljal, da bi bil postal Slovanom Karol Veliki. Da, še več, ker tako globoko tudi Karol ni posegel.

Če je resnica osrečujoča in če je vera najusodnejša resnica in če je resnica večna in če je rast na resnici neusahljiva in če je združeno papeštvo in temelji katoliške cerkvene organizacije s to resnico, potem najdaljše in najširše jamstva zagotovi človeštvu, narodom, državam, kdo jih zasadi v najusodnejšo resnico. Rastislav je v otroški dobi slovanske kulture hotel napojiti slovanstvo s krščanstvom v nerazdeljivo zrast. Drevo, rastoče iz te snovi, bi imela čuvati in hraniti organizacija, s katero je združena tajnost in blagoslov do konca sveta, ako je ravno omenjeno resnično. Ta organizacija bi imela iz svoje lastne zrasti, iz slovanstva samega in obenem iz vekotrajne Cerkve, iz papeštva, iz skale, iz volje božje, neločljivo eno kakor žile in kri, kakor sok in drevo, kakor telo in duša poganjati in pognati bodočnost, koder je pognala dru-

gačna. Slovanski jezik in božja vsebina, slovanski sinovi in v istih osebah katoliški duhovni, slovanski vladar in zanjga bi mislil obenem najvišji cerkveni glavar. Temu drevesu ne bi sekala vej in vrhov tuja politika. Rastislav je imenoval izrečno Grke, Italijane in Nemce. Nemške sužnosti bi ne bilo nikoli, pa tudi ne tatarske in turške, v katero so jih potisnili Grki s svojim razkolom. Baltiški Slovani, Lutici in Redrani in Rujanci in Volinci in Črezpjenjani in Kišani in Dolenci in Ukranii in Rečani in Stodorani in Itavelani in Sprevani in Moravčani, pa tudi Bodriči in vsi Polabci, Smolinci in Glinjani in Vjetniki in Vrani ter dalje Sorbi in Lužičani in Golešinci in Lubušani in Lupjani in Milčani in Susli in Glamači bi še živeli. — Na njih zemlji je do danes hegemonija nemštva.

Ko je Rastislav stal pred uresničenim idealom in srečen nameraval, da mu zrah-lja zemljo in še nadalje s svojo vladarsko oblastjo podpira, da se razraste v neporušno slovansko drevo, je zahlepel po njegovem prestolu Rastislavov stričnik in podknez Svetopolk. Fuldski analist pravi, da je začel iz dobičkaželjnosti iskati zveze s Karlmanom.¹

(Dalje.)

¹ »Zwentibald nepos Rastizi propriis utilitatibus consulens, se Carlomanno una cum regno quod tenebat tradidit.« — An. fuld. ada. 870.

